

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO MUHANDISLIK TEXNOLOGIYA INSTITUTI

«Axborot texnologiyalari» kafedrası

5111000 – Kasb ta`limi («Informatika va axborot
texnologiyalari») ta`lim yo`nalishi bo`yicha

**«Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini
dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini
yaratish» mavzusidagi**

BITIRUV MALAKAVIY ISH

Bajardi:

**10-13 MIAT guruhi talabasi
Rabbanayeva M.**

Rahbar:

k.o`q. Narziyev U.Z.

Himoyaga ruxsat etildi
“ _____ ” _____ 2017y.

Kafedra mudiri:

_____ dots. Yo`ldoshev Sh.S.

BUXORO - 2017

№	bet	talaba	rahbar	sana	imzo	Hujjat №.
	1	Rabbanayeva M.	Narziyev U.Z.			

MUNDARIJA

KIRISH	3
I BOB NAZARIY QISM	6
1.1. Moodle tizimi haqida umumiy ma'lumotlar	7
1.2. Asosiy terminlar izohi.....	10
1.3. Kurs interfeysi	20
II BOB ASOSIY QISM	27
2.1. Moodle foydalanuvchisi uchun tavsiyalar.....	28
2.2. Sxemalarni loyihalash mavzusining izohi.....	42
III BOB HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI	48
3.1. Mikroiklimning inson organizmiga ta`siri	49
3.2. Korxonalarni loyihalash va qurishda yong`inga qarshi kurash tadbirlari.....	55
XULOSA	61
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR	62
ILOVALAR	63

№	slah	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar		Narziyev U.Z.				2
	Talaba		Rabbonayeva M.				

KIRISH

Jamiyatni komp'yuterlashtirish, axborot texnologiyalarini rivojlantirish bo'yicha vazifalarni hal etish uchun O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidentining «Komp'yuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish to'g'risida»gi Farmoni va Vazirlar Mahkamasining shu to'g'risidagi qarorlaridan kelib chiqib, oliy ta'lim jarayoni sifatini va samaradorligini yanada oshirish maqsadida barcha oliy ta'lim muassasalari o'quv jarayonida yangi axborot texnologiyalari yutuqlarini joriy etish vazifalarini belgiladi.

Alohida inobatga olish joizki, O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti I.Karimov "Barkamol avlod yili" Davlat dasturida ta'lim jarayoniga yangi axborot-kommunikatsiya va pedagogik texnologiyalarni, elektron darsliklar, multimedia vositalarini keng joriy etish orqali mamlakatimiz kasb-hunar kollejlari, litseylari va oliy o'quv yurtlarida o'qitish sifatini tubdan yaxshilash, ta'lim muassasalarining o'quv-laboratoriya bazasini zamonaviy turdagi o'quv va laboratoriya uskunalari, komp'yuter texnikasi bilan mustahkamlash zarurligi asosiy vazifalardan biri etib belgilangan [1].

Shu vazifalarni davom ettirgan holda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miramanovich Mirziyoyevning "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori chiqdi (2017 y 20-fprel)[2].

2017-2021 yillarda Oliy ta'lim tizimini kompleks rivojlantirish dasturi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 21 maydagi PQ-1533-sonli qarori bilan tasdiqlangan 2011-2016 yillarda Oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari dasturi doirasida olib kiriladigan zamonaviy o'quv-laboratoriya, ilmiy-laboratoriya va kompyuter uskunalari, sarflanadigan laboratoriya materiallari (butlovchi materiallar, reaktivlar, kimyoviy idish, biologik materiallar va ob'yektlar), dasturiy mahsulotlar, Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan ro'yxat bo'yicha xorijiy o'quv va ilmiy-metodik adabiyotlar bojxona to'lovlaridan (bojxona rasmiylashtiruv yig'implari bundan mustasno).[2]

Shu o'rinda oily o'quv yurtlarida «Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash» fanini o'qitishda Moodle tizimidan foydalanib, kontet resurslarni yaratishni o'z oldimga maqsad qilib, uni ishlab chiqishga harakat qildim.

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				3
	Talaba	Rabbonayeva M.				

Ushbu kursda “Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash” bo’limi mavzulari bo’yicha maruzalar, tajriba va amaliy mashg’ulotlar, glossarir, virtual ko’rgazmalar, test nazorati kabi content resurslar yaratilgan.

Masalaning qo’yilishi. Yaratilayotgan o’quv kurs oily o’quv yurtlarida o’tiladigan «Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash» fanining o’quv dasturiga mos kelishi zarur. Fan bo’limlariga oid mavzularni to’liq qamrab olishi, har bir mavzu bo’yicha virtual ko’rgazmalar, glossariy, tajriba va amaliy mashg’ulotlar, test savollari ishlab chiqilishi kerak. Bundan tashqari foydalanuvchi uchun dasturning ishlatilishi tushunarli, sodda bo’lishi va o’quv jarayoniga uni qo’llanilishi talab etiladi.

Bitiruv malakaviy ishning maqsadi. Moodle masofaviy ta’lim tizimining strukturaviy tuzilishini o’rganish va Moodle tizimi yordamida “Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash” fani bo’yicha onlayn o’quv kursini yaratishdan iborat.

Bu maqsadga erishish uchun quyidagi masalalarni yechish kerak:

- Moodle masofaviy ta’lim tizimining strukturaviy tuzilishini o’rganish;
- Moodle tizimida ishlash imkoniyatlarini o’rganish;
- “Axborot jarayonlarining dasturiy ta’minoti” bo’limi bo’yicha multimediali elektron o’quv kursini yaratish;

Bulardan tashqari, kursning kontet resurslarini yaratishda zaruriy dastur vositalarini qo’llash orqali ularda ishlash ko’nikmalarini oshirish va bajarilgan ishni o’quv jarayoniga tadbiq etishdir.

Mavzuning dolzarbligi. Hozirgi vaqtda axborotli kommunikasion tarmoqlar, shu jumladan internet-foydalanuvchilar sohasi, foydalanuvchilari bilan o’zaro interaktiv aloqa istiqbolli hisoblanadi. 2003 yilda ADL tashabbuskor guruhi internet-texnologiyada keng qo’llanilishga mo’ljallangan Sharable Content Object Reference Model (SCORM) masofaviy interaktiv ta’lim standartini ishlab chiqishni boshladi.

Standartlarni kiritish masofaviy ta’lim tarkibidagi talablar kabi, dasturiy ta’minot talablarini ham osonlashtiradi. Hozirgi vaqtda ko’plab masofaviy ta’lim xizmatlarini beradigan ta’limni boshqarish tizimlari mavjud.

Mashhur ta’limni boshqarishga asoslangan tizimlarga quyidagi tizimlarni kiritish mumkin: Moodle, ILIAS, aTutor, Blackboard Learning System, CCNet, Claroline, Desire2Learn, Dokeos va boshqalar. Biz bu ishda Moodle tizimi bilan ish olib bordik.

o’lch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				4
	Talaba	Rabbonayeva M.				

Ta'lim jarayonini takomillashtirish jarayonlari amalga oshirilayotgan bir vaqtda masofaviy o'qitish jarayoniga ham juda katta e'tobor berilmoqda, jumladan hozir masofaviy ta'lim tizimlari asosida ta'lim vazirliklari, oliy o'quv yurtlari o'zlarining virtual ta'lim tizimlarini yaratib, shu asosda ta'lim jarayonini tashkillashtirmoqda. Yuqoridagilarni hisobga olgan holda keng tarqalgan ochiq kodli Moodle platformasida o'quv kurslari uchun "Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash" fani bo'yicha multimediali elektron o'quv kursini yaratish masalasi ko'rib chiqilgan.

Ishning tarkibi. Kirish qismida bitiruv malakaviy ishning mavzusi, masalaning qo'yilishi, uning dolzarbligi, maqsadi va vazifalari, amaliy qo'llanilishi, undan kutilayotgan natijalar hamda ishning tarkibi to'g'risida gap boradi.

I – Bob. Moodle tizimi va uning imkoniyatlari – bu bobda moodle tizimi haqida umumiy ma'lumotlar, moodle tizimini o'rnatish, kurs resurslari bilan ishlash, kursni tahrirlash aytib o'tilgan.

II – Bob. Moodle tizimida "Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash" fani bo'yicha kurs yaratish texnologiyasi deb nomlanadi. Ushbu bob bitiruv malakaviy ishning asosiy qismi bo'lib, unda Moodleda kursni yaratish, kursda nazorat shakllari, moodle platformasiga amaliy va "Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash" fanining laboratoriya mashg'ulotlarini joylashtirish keltirilgan.

III – Bob. Hayot faoliyati xavfsizligi. Bunda mikroiklimning inson organizmiga ta'siri, Korxonalarni loyihalash va qurishda yong'inga qarshi kurash tadbirlari haqida fikr yuritiladi.

Bitiruv malakaviy ish xulosa, foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati va dastur ilovalari bilan yakun topadi.

№	slah	vara	q	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar			Narziyev U.Z.				5
	Talaba			Rabbonayeva M.				

I BOB

NAZARIY

QISM

№	Uchun	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				6
	Talaba	Rabbonayeva M.				

1.1. Moodle tizimi haqida umumiy ma'lumotlar

Moodle- bu muvafaqiyat bilan ishlatila yotgan va uzluksiz takomillashib bora yotgan loyihadir. Uning asoschisi va avtori G'arbiy Avstralyalik Martin Dougiamas dir. U 23 yildan zi yodroq davrda ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish muammolari bilan shug'ullangan va Internet bazasida masofaviy kurslar yaratish imkoniyatini beradigan ochiq kodli dasturiy tizimni yaratish bo'yicha dissertatsiya himoya qilgan. Martin Dougiamas Moodle tizimini yaratishni 1999 yilda boshlagan. Tizimning birinchi versiyasi 2002 yilning avgustida ishga tushirilgan edi. Shundan bu yon bu loyiha kengayib va rivojlanib bormoqda [4].

Moodle ochiq kodli (*Open Source*) dasturiy ta'minot sifatida *GNU Public License* bilan tarqatiladi. *Moodle* o'qitishni boshqarish tizimlari (*Learning Management System*) sinfiga tegishli bo'lib, ko'pchilikning birgalikda foydalanishiga imkon beruvchi *online* o'quv materiallarni ishlab chiqish, boshqarish va tarqatish uchun xizmat qiladi. Ushbu o'quv materiallar vizual o'quv muhitda o'rganish ketma-ketmaligini saqlagan holda yaratiladi.

Hozirgi vaqtda dun yoning 193 mamlakatining etakchi universitetlarida *Moodle* tizimi asosida masofaviy ta'lim tashkillashtirilgan. Programma 75 tilga, shu jumladan rus va o'zbek tillariga ham tarjima qilingan. *Moodle* dasturiy ta'minoti bilan ishla yotgan ta'lim muassasalarining Internetdagi rus tilidagi saytlari soni 250 tadan zi yod.

Moodle masofaviy o'qitish tizimi (MO'T) o'zida jamoa bo'lib ishlash va faol o'quv muhitini birlashtiruvchi ijtimoiy konstruktivizm pedagogikasiga binoan loyihalashtirilgan.

Moodle — Web muhitida o'qitish va online rejimdagi darslarni tashkil qiluvchi kuchli pedagogik dasturiy majmua hisoblanadi. Tizimda mavjud o'qitish modullari: Forums, Materials, Messenger, Chat, Exercises, Group work, Student tracking va ancha ko'p bo'lgan boshqa modullari mavjud.

Boshqa LMS'lar singari IMS, SCORM va boshqa standartlarni qo'llab-quvvatlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, boshqa LMS tizimlarga qaraganda, eng

o'lich	varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				7
	Talaba	Rabbonayeva M.				

ko'p qo'shimcha plugin va modullari mavjud bo'lgan dasturiy majmua aynan, Moodle dasturiy majmuasi hisoblanadi. Hozirgi vaqtda dunyoning ko'p davlatlarining o'quv muassasalarida masofaviy ta'lim jarayonini aynan Moodle dasturiy majmuasidan foydalangan holda tashkillashtirilmoqda.

Ro'yxatdan o'tgan foydalanuvchilar soni	86277
Davlatlar	237
Kurslar	7802594
Foydalanuvchilar	73052135
O'qituvchilar	1297013
O'quvchilar kontingenti	76154065
Resurslar	69440017

1-Jadval. Moodle bo'yicha statistika (2013-yil 13.08.gacha bo'lgan ma'lumotlar)

Shuningdek, O'zbekistondagi ko'plab ta'lim muassaslarida virtual ta'lim muhiti sifatida aynan Moodle dasturiy majmuasi foydalanib kelinmoqda. Xususan, Toshkent axborot texnologiyalari universitetining virtual ta'lim muhiti — etuit.uz, O'zbekiston Milliy universitetining «Ochiq o'quv-axborot markazida», Xalq ta'limi vazirligi qoshidagi «Multimedia umumta'lim dasturlarini rivojlantirish markazi» — <http://moodle.uzedu.uz>, Toshkent Turin Politexnika universitetida — moodle.polito.uz va boshqa muassasalarda keng foydalanib kelinmoqda[14].

Moodle imkoniyatlari

O'qituvchi *Moodledan* foydalanib o'z kursini yaratishi, uni matn, yordamchi fayllar, prezentatsiyalar, so'rovnomalar va boshqa xil shakldagi materiallar bilan to'ldirib borish imkoniyatiga ega. Kursning har bir modulidan so'ng oraliq nazorat testi o'tkazilishi mumkin. Talabalarning topshiriqlarni bajarish natijalariga asosan o'qituvchi baholar qo'yishi va javoblarga izohlar berishi mumkin. Boshqacha aytganda, *Moodleni* o'quv materialini yaratish va o'quv jara yoni ishtirokchilari o'rtasida interaktiv aloqani ta'minlashga xizmat qiladigan bir markaz deyish

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				8
Talaba		Rabbonayeva M.				

mumkin. Moodle o'qituvchiga nafaqat talabalar bilan teskari aloqani samarali ravishda tashkillashtirish va ularning bilimini baholash, balki ma`ruza materiallari va amaliy mashg'ulotlar tuzilmasini osongina o'zgartirish uchun vositalar taqdim etadi.

Saytni boshqarish

Sayt administrator tomonidan boshqariladi. Saytni ishga hozirlashning asosiy xarakteristikalarini uni kompyuterga o'rnatish jara yonida aniq ko'rsatiladi. Keyinchalik saytning tashqi ko'rinishi va dastur versiyasi o'zgartirilishi mumkin. Shuningdek, qo'shimcha modullar va plaginlar yordamida saytning imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

O'quv jara yonining barcha qatnashchilarining imkoniyatlari

- Kursda qatnashuvchilar o'zlari uchun qayd etish yozuvlarini yaratishlari mumkin;
- Foydalanuvchi keyinchalik o'zi haqidagi ma'lumotlarni (ismu sharifi, parol va boshqalar) o'zgartirishi mumkin;
- Har-bir foydalanuvchi o'zining vaqt zonalarini ko'rsatishi mumkin bo'lib, ular tizimda ixtiyoriy sanalarni yozishda hisobga olinadi.
- Har bir foydalanuvchiga tizim interfeysi tilini tanlash imkoniyati berilgan.

O'qituvchilar imkoniyatlari

- o'qituvchi kurs bo'yicha to'liq nazorat vositalariga ega: ishga hozirlash xarakteristikalarini o'zgartirish, kurs mazmunini o'zgartirish, o'qitish;
- Har bir kurs elementlarning (resurslar, forumlar, testlar, topshiriqlar, glossariy, so'rovlar, anketalar, chatlar, ma`ruzalar, seminarlar, wi-ki, ma'lumot bazalari, SCORM ob`ektlar) turli xil naborlarini o'z ichiga olishi mumkin;
- Talabalar topshiriqlarni bajarib bo'lgach, ularning barcha baholari yagona jurnalga yig'iladi va bu jurnal yakunlash ishlarini bajarish, har

№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				9
Talaba	Rabbonayeva M.				

xil hisobotlar tuzish va ulardan foydalanishning qulay mexanizmlariga ega;

- Turli bloklarning (kalendar, yangiliklar, kutila yotgan hodisalar va boshqalar) mavjudligi tizimning faoliyat darajasini va undan foydalanish qulayligini oshiradi;
- Kurs qatnashchilarining faolligini hisobga olish va kuzatib borish tizimi mavjud bo'lib, u ixti yoriy paytda talaba faolligi haqida kurs bo'yicha to'liq va uning qismlari bo'yicha alohida ma'lumotlarni olish imkonini beradi;
- Elektron pochta bilan integrallashuv tufayli forum xabarlarini tarqatish, o'qituvchi izohlarini boshqa xil o'quv materiallarini talbalarga etkazish imkoniyatlari mavjud.

1.2. Asosiy terminlar izohi

Qayd etish yozuvi (Account) – bu ma'lumotlar bazasidagi yozuv bo'lib, foydalanuvchi haqidagi to'liq ma'lumotlarni o'z ichiga oladi: familiyasi, ismi, login, parol, elektron pochta manzili.

Rol (Role) – foydalanuvchining Moodle'dagi kursga yozilish paytida unga berilgan (ta'minlangan) vakolatlari nabori:

- ***Administrator (Administrator)***. Moodle tizimni sozlash va barcha kurslar bo'yicha to'liq imti yozlar berilgan foydalanuvchi;
- ***Kurs yaratuvchi Создатель курса (Course creator)***. Kurs yaratish, o'qituvchi/assistentlar tayinlash, yashirin kurslarni ko'ra olish vakolatlariga ega foydalanuvchi;
- ***O'qituvchi Преподаватель (Teacher)***. Kurs materiallarini kiritish, tahrirlash va uni boshqarish (qatnashuvchilar ro'yxatini boshqarish, ishlarni tekshirish, baholarni qo'yish) vakolatlariga ega foydalanuvchi;
- ***Assistent (Non-editing teacher)***. Faqat kurs materiallarini tahrirlash vakolati berilmagan *O'qituvchi*;
- ***Student (Student)***. Kursni o'rganish imkoniyatlari berilgan

№	slah	Varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
		Rahbar	Narziyev U.Z.				10
		Talaba	Rabbonayeva M.				

foydalanuvchi;

- **Mehmon** Гость (Guest). Kursning ba`zi materiallarni faqatgina ko`rish imkoniyatlari berilgan, lekin ular bilan ishlash vakolatlari berilmagan foydalanuvchi[[]].

Kurslarning toifasi Категории курсов (Kafedra)

Moodle tizimida kurslar toifalari daraxtsimon tuzilmaga ega[5].

Kurs (Предмет) – Moodle tizimidagi o`quv muhiti bo`lib, uning tarkibiy elementlari o`qituvchilar va assistentlar, tinglovchilar va o`quv materallaridan iborat. Kurslar *adminstrator* yoki *kurs yaratuvchi* tomonidan o`qituvchi hvmnda assistentlar tayinlagan holda yaratiladi.

Modul (Module) Moodle tizimining dasturiy kengaytmasi bo`lib, yangi faoliyat turlarini hosil qilishga mo`ljallangan. Moodle tizimida *modullarning* quyidagi turlari mavjud:

- kurs elementi;
- topshiriq turi;
- savol turi;
- blok;
- filtr;
- kurs formati;
- kurs qatnashchilari.

Kurs elementi Элемент курса (Activity module) - kurs tarkibidagi interaktiv o`quv moduli.

Tizimga qo`yiladigan talablar.

Moodle tizimida ishlash uchun Internet-ulanish mavjud bo`lishi kerak. Ulanish tezligining tavsiya etilgan miqdori: 512 Kbit/sek va undan yuqori. Tavsiya etilgan operatsion tizimlar: *Windows XP* va uning keyingi versiyalari, *Macintosh*, *Linux*. Tavsiya etilgan brauzerlar: *Chrome* yoki boshqalar: *Internet Explorer 6.0* va uning keyingi versiyalari, *Mozilla Firefox*, *Opera*. Brauzerlar nastroykasida *Javascript* stsenariylarining bajarilishiga ruxsat etilishi zarur. Hujjatlarni uchun quyidagilar

№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№

№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№

zarur: Adobe Reader yoki unga o'xshash boshqa vosita, *MS Office* dasturlari (*Word, Excel, PowerPoint* va boshqalar) yoki *Open Office* dasturlari. Multimediyaga aloqador vazifalarni bajarish uchun *QuickTime* va *Flash player* dasturiy vositalar zarur. Moodle tizimida foydalanuvchi o'zini qayd etish uchun elektron pochta mavjud bo'lishi talab etiladi.

Tashqi ko'rinish

Bosh sahifa

Moodle masofaviy o'qitish tizimiga kirish uchun internetga ulangan kompyuterda brauzerning manzil yoziladigan satrida <http://moodle.samtatu.uz> manzilni terish kerak. Tizimga kirish bilan uning bosh sahifasi ochiladi. Sayt bilan tanishuv uning interfeysini o'rganishdan boshlanadi.

Foydalanuvchi interfeysi

Moodle tizimining interfeysi saytning tashqi ko'rinishini belgilash uchun *administrator* tomonidan tanlangan shablon asosida shakllantirilib, xususan, quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

- Saytning to'liq nomi
- Til tanlovi
- *Kurslar toifasi blogi*
- Blok: *sayt yangiliklari*
- Blok: *Navigatsiya*
- Blok: *Kirish*

Bosh sahifaning interfeysi *administrator* tomonidan maqsad va vazifalardan kelib chiqib o'zgartirilishi mumkin. Odatda, uning yuqori qismida saytning to'liq nomi yoziladi. Har bir foydalanuvchiga interfeys tilini tanlashga imkoniyat beriladi.

Kurs toifalari blogida kurslarning mavjud toifalar bo'yicha ro'yxati beriladi. Kurslarning toifalanishi tizim administratori tomonidan bajariladi. Universitetdagi barcha kurslarni kafedralar bo'yicha toifalash maqsadga muvofiq. Toifalash kurslar ro'yxatini taqdim etish shaklini kerakli kurs osongina topiladigan qilib tanlashga imkoniyat beradi. Tinglovchi o'ziga kerakli kursni qidirish satridan foydalanib topishi ham mumkin.

o'ch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				12
Talaba		Rabbonayeva M.				

Navigatsiya blogi saytning muhim qismlarini tez topish va ularga tez o'tish vazifasiga xizmat qiladi.

Sayt yangiliklarii blogi turli xabarlarni birdaniga barcha foydalanuvchilarga yuborish uchun xizmat qiladi. Yangiliklarni saytga joylashtirish huquqi faqat adminstratorga, ko'rib chiqish huquqi esa barcha foydalanuvchilarga berilgan. Bosh sahifada bittadan o'ntagacha yangilik joylashtirish mumkin.

Kirish blogi qayd etilgan foydalanuvchilarning tizimga kirishi uchun ishlatiladi. Foydalanuvchini tizimga kirishi uchun uning *qayd etish yozuvi* shakllantirilgan bo'lishi kerak.

Foydalanuvchining qayd etish yozuvi

Qayd etish

Moodle tizimiga birinchi bor kirishda qayd etish protseduralarini bajarish tavsiya etiladi, chunki qayd qilinmagan foydalanuvchilarning tizimda ishlash imkoniyatlari cheklangan bo'ladi. Ularga bosh sahifada berilgan ma'lumotlarni ko'rish va mehmon foydalanuvchilarga ruxsat etilgan resurslardan foydalanish huquqi berilgan. Mehmonlarga ochiq kurslarni belgilash uchun ularning nomini yozishda maxsus belgi qo'yiladi. Saytga kirish va undan foydalanishda keng imkoniyatlarga ega bo'lish uchun foydalanuvchi o'zini tizimda qayd etishi zarur.

Qayd etish yozuvini yaratish

Qayd etish jara yoni ikki bosqichdan iborat. Birinchisi – qayd etishning o'zi bo'lsa, ikkinchisi - qayd etilganlikni tasdiqlashdir. Foydalanuvchi qayd etilganini tizim tasdiqlagandan keyingina u o'z nomi va paroli bilan tizimga kirishi mumkin.

Qayd etish jara yonida foydalanuvchining *qayd etish yozuvi* yaratiladi. Bu – foydalanuvchi tomonidan kompyuter tizimiga o'zi haqida beriladigan ma'lumotlardan iborat yozuvdir. Saytda qayd etish uchun bosh sahifaning o'ng

o'ch	araq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				13
	Talaba	Rabbonayeva M.				

qismida joylashgan *Kirish* oynasidagi *Qayd etish yozuvini yaratish* sichqoncha orqali bosiladi. Natijada so'rovnomadan iborat sahifa paydo bo'ladi. So'rovnomaning to'ldirilishi shart bo'lgan maydonlariga ma'lumot kiritilgach *Saqlash* tugmasi bosiladi. Login va parol lotin simvollarini va/ yoki raqamlardan iborat bo'lishi kerak. Login sifatida talabani reying daftarchasi nomerini kiritish va ism, familiya va shahar nomlarini krill simvollarini bilan yozish tavsiya etiladi. Elektron pochta manzili yagona bo'lishi va takrorlanmasligi kerak. Bir elektron manzilni bir necha foydalanuvchilar birgalikda ishlatishi mumkin emas.

To'g'ri to'ldirilgan so'rovnoma saqlanganidan so'ng tizim qayd etishni tasdiqlovchi xat ko'rsatilgan elektron manzilga yuborilganligini xabar beradi. Foydalanuvchi elektron pochta manzilini ochib, manzil o'zi anketani to'ldirishda ko'rsatgan elektron pochta manzili bilan mos ekanligiga ishonch hosil qilishi kerak. Qayd etishni tasdiqlovchi xat biroz kechikib kelishi mumkinligini unutmaslik zarur. Agar elektron manzil to'g'ri ko'rsatilgan va xat kelib tushishi bilan bog'liq muammolar bo'lmasa, 5-10 minut ichida *Moodle* administratoridan -?????podtverjdenie akkaunta || mavzu bilan yuborilgan xat kelib tushishi kerak. Xatni ochib, unda ko'rsatilgan manzilga o'tish zarur. Qayd etish tasdiqlanishi bilan «Registratsiya podtverjdena» sahifa paydo bo'ladi.

Tizimga kirish

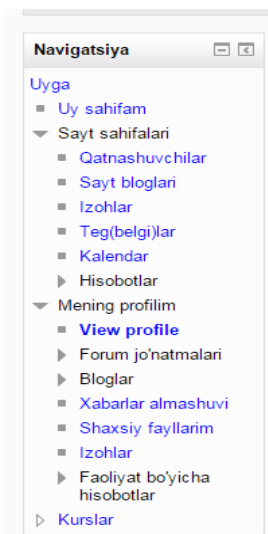
Qayd etish bajarilgandan keyin foydalanuvchi saytga har safar kirganida

o'lich	qarag	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				14
	Talaba	Rabbonayeva M.				

-*Kirish (Bxod)*|| oynasida o'z login va parolini terib identifikatsiyadan o'tishi kerak.

Shundan so'ng saytning bosh sahifasining

-*Navigatsiya*|| blogida foydalanuvchi yangi imkoniyatlar ochiladi.

«*Mening profilim (Мой профиль)*» bo'limida foydalanuvchi o'z profili haqida ma'lumotlarni, forum xabarlarini, shaxsan o'ziga yuborilgan xabarlarini, yozishmalar tarixini va boshqa xil ma'lumotlarni ko'rish mumkin.

-*Mening kurslarim (Мои курсы)*|| bo'limi foydalanuvchi a'zo bo'lgan kursni tez topib olishga imkon beradi. Buning uchun -*Moi kursy*|| ko'rsatkichiga sichqoncha tugmasi bilan bosilsa, tizim foydalanuvchi a'zo bo'lgan barcha kurslar ro'yxatini chiqarib beradi.

«*Xabarlar (Сообщения)*» blogida foydalanuvchi kelib tushgan xabarlarini ko'rish yoki o'zi boshqa foydalanuvchilarga elektron xabarlar yuborishi mumkin. *Mood*ning boshqa foydalanuvchilari bilan aloqa o'rnatish uchun foydalanuvchi -*Mening hamsuhbatlarim (Мои собеседники)*|| nomli ro'yxat shakllantirib olishi mumkin. Bunday ro'yxatni yaratish uchun

«*Foydalanuvchilar va xabarlarini qidirish (Поиск пользователей и сообщений)*» oynachasi orqali foydalanuvchi o'ziga kerakli ism va/ yoki familiyani yoki biron bir jumlaning yozadi. Shundan so'ng tizim kiritilgan ism familiyali foydalanuvchilar yoki tarkibida kiritilgan jumla uchraydigan xabarlar ro'yxatini chiqaradi. Topilgan foydalanuvchini foydalanuvchini ro'yxatga kiritish uchun uning nomi yozuvi ustiga sichqoncha tugmasini bir bosib, paydo bo'lgan -*Hamsuhbat kiritish (Добавить собеседника)*|| oynasidagi ko'rsatkichga bosish kerak.

o'ch	qaraq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				15
	Talaba	Rabbonayeva M.				

Ism, familiya (Имя, фамилия). Bu ma`lumotlar foydalanuvchini kursga yozilishda, nazorat ishini yoki test topshirishda va boshqa xil faoliyatda tizim tomonidan tanilishi uchun xizmat qiladi.

E-mail. Foydalanuvchining elektron pochta manzili. Tizimning va saytning boshqa foydalanuvchilarining foydalanuvchiga yo'llangan xabarlar aynan shu manzilga yuboriladi.

E-mailni ko'rsatish. Показывать e-mail. Bu parametr foydalanuvchi elektron pochta manzili boshqalarga ko'rinishi yoki ko'rinmasligini belgilaydi. *-Hammaga (Всем)* tugmasi orqali barcha boshqa foydalanuvchilarga (shu jumladan, mehmonlarga ham) ko'rinishga yoki

-Faqat boshqa tinglovchilarga (Только другим слушателям) tugmasi orqali faqat hamkurs foydalanuvchilarga ko'rinishga ruxsat berilishi mumkin. Yoki *-Mening e-mailimni ko'rsatmaslik. (Не показывать мой e-mail)* tugmasi orqali ko'rinishni ta'qiqlash mumkin.

E-mail faollashtirilgan. (E-mail активирован).

Foydalanuvchining elektron manzili saytdan unga elektron xabarlar yuborish uchun ochiq yoki yopiqligini bildiruvchi parametr.

Format e-mail. Bu parametr foydalanuvchiga yuborila yotgan xabarlar formatini belgilaydi. *«HTML-format»* tanlansa, xabarlar faol giperassilikalalar va formatlashning turli elementlari (ranglar, ramkalar, shriftlar va boshqalar) bilan birgalikda HTML formatda yuboriladi. *«Tekst»* - tugmasi esa xabar oddiy matn shaklida girerssilikalarsiz yuborilishini bildiradi[6].

Forumga yozilish. (Автоподписка на форум). Foydalanuvchi elektron manziliga forumlardan xabarlarining nusxalari kelib turishi mumkin/mumkin emas holatini belgilovchi parametr. Agar

«Да» tanlansa, foydalanuvchi hech bo'lmaganda bitta xabar yuborgan forumdan barcha yangi xabarlarining nusxalari kelib tushaveradi. Bundan anglanadiki, foydalanuvchi forumga bitta xabar yuborishi bilan unga avtomatik tarzda yozilgan bo'ladi.

№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				17
Talaba	Rabbonayeva M.				

Forumlarni kuzatib borish. (Слежение за форумами). Agar bu tanlangan bo'lsa, foydalanuvchi forumlardagi o'qilmagan xabarlarni ko'rib borishi mumkin.

Matnni tahrirlash vaqtida. (Во время редактирования текста).

Bu parametr matnlar uchun *RichText Editor* vizual tahrirlash dasturini ishlatish yoki standart veb-shakllardan foydalanish mumkinligini bildiradi. Agar «*Использовать Richtext HTML- редактор*» tanlangan bo'lsa, foydalanuvchi o'z matnlarni *RichText Editor* dasturi orqali formatlashi mumkin bo'ladi. Bunday formatlash *Internet Explorer*ning 6.0 va undan yuqori versiyalari hamda *Mozilla Firefox*ning 2.0 va undan yuqori versiyalaridan foydalana yotgan hollarda mumkin. Agar foydalanuvchi ishlata yotgan brauzer matnlarni *html*-redaktor orqali formatlashga imkon bermasa, u holda

«*Использовать стандартные web-формы*» tanlangani ma`qul.

AJAX i Javascript. Bu opsiya *AJAX i Javascript*ning qo'shimcha imkoniyatlaridan foydalanish mumkinligini bildiradi.

Shahar, mamlakat. (Город, страна) Bu maydonlarda foydalanuvchi shahar va mamlakatning nomi beriladi.

Vaqt zonasi. (Временная зона) Bu opsiyada ko'rsatilgan parametrlar foydalanuvchining topshiriqlarni bajarish, test topshirish va boshqa xil faoliyatiga kurs rahbari (o'qituvchi) belgilagan muddatlarni foydalanuvchi joylashgan vaqt zonasiga o'tkazish uchun ishlatiladi. Bu erda interfeys tili qaysi til bo'lsa, o'sha tildan foydalangan ma`qul.

Tavsifnoma. (Описание) Bu erda foydalanuvchi o'zi haqida unchalik katta bo'lmagan matn orqali ma`lumot berishi mumkin. Masalan, foydalanuvchining ma`lumoti, mutaxassisligi, xobbi, kasbi va boshqa xil ma`lumotlar.

Qayd etish yozuvining yuqorida izoh berilgan asosiy parametrlaridan tashqari foydalanuvchi quyida ko'rsatilgan majburiy bo'lmagan maydonlarni ham to'ldirishi mumkin.

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				18
	Talaba	Rabbonayeva M.				

The image shows a web form for creating a user profile. At the top, there is a section titled 'Interests' with a text input field labeled 'Qiziqishlar ro'yxini' and a placeholder 'Enter tags separated by commas'. Below this is a section titled 'Ushbu shart emas' (Optional) containing several input fields: 'Web-sahifa', 'ICQ (nomen/raqami)', 'Skype ID', 'AIM ID', 'Yahoo ID', 'MSN ID', 'Individual raqam(chomeri)', 'Idora (muassasa) (Tashkilot)', 'Bolim', 'Telefon', 'Mobil telefon', and 'Manzil'. At the bottom left is a 'Create user' button. At the bottom right, there is a red note: 'Обязательные для заполнения поля в этой форме помечены *'.

□ **Joriy rasm. (Текущая картинка)** Bu erda foydalanuvchining hozirgi paytdagi rasmi joylashtiriladi. «Yo'qotish (Удалить)» maydoniga bayroqcha qo'yib, joriy rasmni olib tashlash mumkin. Foydalanuvchi o'z rasmini saytga joylashtirmagan bo'lsa, rasm joyida «Bo'sh (Пусто)» yozuvi turadi.

□ **Fotografiya (Maksimal o'lchov: 128Mbayt).** Foydalanuvchi o'z fotografiyasini o'z kompyuteridan serverga yuklab qo'yishi mumkin. Fotografiya forumlarning xabarlarida va foydalanuvchining qayd etish yozuvida ishlatiladi. U *JPG* yoki *PNG* formatida bo'lishi kerak. Fotografiya faylini serverga yuklash uchun foydalanuvchi «Обзор» tugmasini bosib, o'z kompyuteridan fotografiya faylini tanlashi kerak.

□ **Web-sahifa. (Web-страница)** Foydalanuvchining shaxsiy sahifasi yoki sayti.

□ **Nomer ICQ.** Foydalanuvchinin *ICQ*-nomeri uning profilida barcha foydalanuvchilarga ko'rinib turadi.

□ **Skype ID/ AIM ID/ Yahoo ID/ MSN ID.** Foydalanuvchining *Skype/AIM/Yahoo/MSN* tizimidagi shaxsiy identifikatori uning profilida barcha foydalanuvchilarga ko'rinib turadi.

□ **Shaxsiy nomer /Muassasa yoki tashkilot/Bo'lim/Telefon/Manzil (Индивидуальный номер/ Учреждение (организация)/Отдел/Телефон/ Мобильный телефон/Адрес)** Foydalanuvchi bu maydonlarga o'z ma'lumotlarini kiritishi mumkin.

№'ch	№'raq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				19
	Talaba	Rabbonayeva M.				

Parolni almashtirish va qayta tiklash. (Смена и восстановление пароля).

Moodle foydalanuvchisi ixti yoriy paytda o'z parolini o'zgartirishi mumkin. Buning uchun u o'z qayd etish yozuvini ochib, «*Parolni o'zgartirish (Изменить пароль)*» tugmasini bosishi va keyin tegishli maydonlarda joriy va yangi parollarni terishi kerak. So'ngra «*Saqlash(Сохранить)*» tugmasi bosiladi. Eski parol to'g'ri kiritilgan va yangi parol xatosiz terilgan bo'lsa, foydalanuvchi saytga keyingi kirishlarida yangi parolni ishlatishi kerak. Agar foydalanuvchi o'z parolini unutib qo'ysa, uni login orqali yoki elektron pochta manzili orqali tiklab olishi mumkin. Yangi parol pochtaga yuboriladi.

1.3. Kurs interfeysi

Navigatsiya

Sayt logotipi tagida joriy sahifaning sayt ierarxik sxemasidagi joyini ko'rsatib turadigan navigatsiya paneli joylashadi. Navigatsiya panelidagi sahifalar nomlari yo'naltiruvchi ma'lumot (*ssilkalar*) sifatida joylashtirilgan bo'lib, ular yordamida sichqoncha orqali kerakli sahifaga tez o'tish mumkin.

Kurs elementlari bo'yicha navigatsiya.

Tinglovchi kurs bilan ishlayotganda *kurs elementlari bo'yicha navigatsiya* paneli yordamida avvlgi yoki keyingi elementga tez o'tishi yoki menyudan kerakli elementni tanlashi mumkin.

Agar faqat topshiriqlar ro'yxatini chiqarish zarur bo'lsa, *Kurs elementlari* blogidagi «*Topshiriqlar (Задания)*» ssilkasi bo'yicha o'tiladi va tizim ushbu kursda mavjud barcha topshiriqlarni chiqarib beradi.

Kurs formati

Moodle tizimida o'quv kursi o'qituvchi tomonidan kursni ishga sozlash paytida aqinlangan formatda taqdim etiladi. Quyidagi formatlar mavjud:

SCORM — o'quv materialini tashkillashtirish standarti bo'lib, u o'quv materiali bloklari va talabaning baholari haqidagi ma'lumotlarni *Moodle*ga uzatib

№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№
№	№	№	№	№	№

turuvchi JavaScript koddan iborat.

Turkumlar bo'yicha bo'limlar (Разделы по сообществам) — bu kursni bir katta forum sifatida tashkillashtirishdir. Bu format kursni norasmiy (erkin tinglovchi sifatida) o'rganishga xizmat qilishi mumkin.

Mavzular bo'yicha bo'limlar. Bu formatda kurs bir necha alohida bo'limlarga (mavzularga) bo'linadi. Mavzular sonini o'qituvchi aniqlaydi. Har bir mavzu turli resurslar va faol elementlar bilan to'ldiriladi.

Haftalar bo'yicha bo'limlar. Bu formatda kurs o'qish boshlanish va tugash muddatlari qat'iy belgilab qo'yilgan holda haftalar bo'yicha tashkillashtiriladi. Kursdagi joriy o'quv haftasi rangdor yozuv bilan ajratilgan bo'ladi.

Asosiy bloklarga izoh. (Обзор основных блоков).

Moodlening o'qituvchilar va tinglovchilarga kurs bilan faol ish olib borishga imkoniyat yaratadigan barcha funktsional elementlari alohida bloklarga bo'lingan. Bloklarni tegishli tarzda tanlab va jamlab, o'qituvchi muayyan kurs fazosini (o'quv muhitini) o'z xohishicha tashkillashtirishi mumkin. Shuning uchun bloklarning soni va tartibi turli kurslarda turlicha bo'lishi mumkin. Bloklar chapda yoki o'ngda joylashishi mumkin.

Blok: Kalendar. Kalendar kursning avtomatik tarzda yoki qo'lda yaratilgan hodisalari (topshiriqlarni bajarish, test topshirish muddatlari va h.k.) tasvirlanadi. Joriy sana hamma vaqt ramka ichida ajratib ko'rsatiladi. Umumiy hodisalar yashil, kurs hodisalari qizil, guruh hodisalari sariq, foydalanuvchi hodisalari ko'k rang bilan belgilanadi. Kalendar menyusiga kirish uchun oy nomi bosiladi. Ochilgan sahifada foydalanuvchi quyidagi ishlarni bajarishi mumkin:

- Kalendarning nastroykasini (sozlash parametrlarini) o'zgartirish;
- Turli turkumdagi (umumiy, guruh, kurs, foydalanuvchi) hodisalar tasvirini ko'rsatish yoki yashirib qo'yish;
- Har bir hodisa bo'yicha batafsil ma'lumot olish;
- Yangi hodisa qo'shish.

Blok: Kurs elementlari. Bu blokda ushbu kursda mavjud elementlar (ma'ruzalar, topshiriqlar, resurslar, testlar, forumlar va h.k.) ro'yxati beriladi.

o'ch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				21
Talaba		Rabbonayeva M.				

Blok: Nastroykalar. Bu blok foydalanuvchi haqida ma`lumotlarni saqlaydi. Tinglovchi ushbu blok orqali o`z ining turli bosqichlardagi (oralik, yakuniy yoki boshqa) baholarini ko`rib olishi mumkin.

Blok: Odamlar Ushbu kursning barcha qatnashchilari (o`qituvchilar va tinglovchilar) ro`yxatini saqlaydi.

Blok: Oxirgi yangiliklar ushbu kurs yangiliklari bo`yicha forumning oxirgi mavzulari ro`yxatini o`zida saqlaydi.

Blok: Oxirgi ish-harakatlar forumlarning foydalanuvchi uchun yangi xabarlarini, hozir ishlab turgan chatlar va ularning qatnashchilari ro`yxati, kurs elementlaridagi o`zgarishlar ro`yxatini o`zida saqlaydi.

Blok: navbatdagi hodisalar kursning yaqin vaqt ichida ro`y beradigan hodisalar ro`yxatini o`zida saqlaydi.

Blok: Menu kundalik-blok vazifasini o`taydi va foydalanuvchi turli xil ma`lumotlarni kiritib borishi mumkin.

Kursning asosiy mazmuni.

Kursning asosiy mazmuni bo`limlarga (mavzularga) bo`lingan. Kurs bo`limi o`quv kursining bir bo`lagi (fragmenti) bo`lib, u o`z nomiga ega va resurslar hamda kurs elementlaridan iborat. Kurs nol bo`lim va mavzular bo`yicha bo`limlardan tarkib topgan bo`ladi. Nol bo`lim, odatda, kurs doirasida umumiy bo`lgan resurslar va elementlardan (kurs tavsifi, forumlar, chatlar, yakuniy testlar, topshiriqlar va h.k.) iborat. U hamma vaqt mavzu bo`yicha bo`limlardan yuqorida joylashadi. Mavzu bo`yicha bo`lim o`quv kursining bir mavzusidan iborat. Mavzularni o`rganish ketma-ketligi o`qituvchi tomonidan belgilanadi. Joriy bo`lim rangdor yozuv bilan ajratiladi. Mavzu bo`yicha bo`lim o`z sarlavhasiga ega bo`lib, resurslar va kurs elementlaridan iborat. Kursdagi resurslar (veb-sahifalar, fayllarga yoki katologlarga yo`naltiruvchi ma`lumotlar (*ssilkalar*)) va elementlar (ma`ruzalar, surovnomalar, testlar, topshiriqlar va h.k.) soni cheklanmagan.

o`lch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				22
	Talaba	Rabbonayeva M.				

Kurs resurslari

Kursning resurslari bir necha xil turda bo'lishi mumkin. Ular mavzu bo'yicha materiallarga yo'naltiruvchi ma'lumotlardan (*ssilkalardan*) tarkib topadi. Kursning asosiy resurslari:

Moodle tizimida turli formatdagi fayllar bilan ishlash mumkin: *MS Office* (*Word, PowerPoint va boshqalar*) fayllari, multimediya fayllari (video, flash va *boshqalar*). Kursning sahifasida tashqi veb-ilovalarga yo'naltiruvchi ssilkalar ham uchrashi mumkin. O'qituvchi o'z kursi doirasida alohida veb-sahifalar yaratishi ham mumkin. Shuningdek, kursga *IMS Content Package* formatdagi tashqi elektron kursni eksport qilish imkoniyati ham bor.

Kurs elementlari –bu interaktiv modullar bo'lib, ular yordamida o'qituvchi o'z kursida o'quv jarayonini tashkillashtiradi (kurs materiallarini joylashtiradi, test o'tkazadi, tinglovchilar bilan muloqot qiladi va h.k.). Tizim tarkibida juda ko'p xilma-xil modullar mavjud bo'lib, ular ixtiyoriy turdagi kurslarni yaratishga imkon beradi. Kurslarniing turlari quyidagilar:

SCORM/AICC - bu kurs elementlaridan biri bo'lib, u o'qituvchiga *SCORM* yoki *AICC* formatdagi ixtiyoriy paketni o'z kursi tarkibiga kiritishga imkoniyat beradi. Bu paketlar tarkibida veb-sahifalar, grafika, *Javascript* dasturlari kirishi mumkin.

Wiki - «Wiki wiki» so'zlari gavay tilida –juda tez|| degan ma'noni anglatadi. *Wiki* to'g'ridan-to'g'ri brauzer oynasida oddiy belgilash tilida foydalanuvchilar hamkorlikda hujjatlar yozishiga imkoniyat beradi. O'qituvchilar va tinglovchilar o'z materiallarini qo'shib qo'yishi va keyinchalik tahrirlashi, wiki-hujjatning yaratilish tarixini kuzatib borishi mumkin.

Anketa - bu element ichki anketalardan (*COLLES, ATTLS*) iborat bo'lib, ular masofaviy kurslarda baholash va rag'batlantirish maqsadlarida ishlatiladi.

Malumotlar bazasi – ixtiyoriy mavzular bo'yicha yozuvlar banki. Yozuvlarning tuzilmasi va formatiga cheklovlar deyarli yo'q, ular tasvirlar, fayllar, sonlar, matn kabilardan iborat bo'lishi mumkin. Yozuvlar bittalab yoki ro'yxat bo'yicha ko'rib chiqilishi mumkin. Yozuvni qidirish uchun forma mavjud. O'qituvchi *Malumotlar bazasi* bilan ishlashga turli xil cheklovlar qo'yishi mumkin, ular: ko'rib chiqishga,

№	slah	qaraq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
		Rahbar	Narziyev U.Z.				23
		Talaba	Rabbonayeva M.				

yozuv qo'shishga ruxsat berilgan muddatlar, yozuvlarning mumkin bo'lgan eng katta va eng kichik soni.

Glossariy - kursda ishlatilayotgan tushunchalar va terminlarning izohli elektron lug'ati. U kurs uchun umumiy va har bir mavzu bo'yicha alohida bo'lishi mumkin. O'qituvchi foydalanuvchilarga lug'at ustida hamkorlikda ish olib borish uchun *glossariyga* murojaat qilishga ruxsat berishi mumkin. Tinglovchilarning yozuvlarini kiritishdan oldin o'qituvchi ularni ko'rib chiqishi zarur. Yozuvlar bo'yicha qidiruv bajarilishi mumkin. Yozuvlar alfavit bo'yicha, toifalar bo'yicha, sana bo'yicha yoki mualliflar bo'yicha tartiblab ko'rib chiqish uchun taqdim etilishi mumkin. Foydalanuvchi tushuncha yoki termin bo'yicha o'z izohlarini kiritishi mumkin.

Topshiriqlar. Foydalanuvchiga 4 xil topshiriqlar berilishi mumkin:

- javobi bir necha fayllarda beriladigan;
- javobi matn shaklida;
- javobi fayl shaklida;
- javobi saytdan tashqari holatda.

Topshiriqlar o'qituvchi talabalarga kengaytirilgan javob tayyorlashni talab etadigan vazifalar qo'yishiga xizmat qiladi. Namunaviy topshiriqlar sifatida referat tayyorlash, loyiha tuzish, doklad tayyorlash kabilarni ko'rsatish mumkin. Topshiriqni bajarish shartlarini o'qituvchi belgilaydi. Masalan, topshiriqni bajarishga vaqt bo'yicha cheklov qo'yilishi mumkin. O'qituvchi tinglovchiga javoblarni muddatdan o'tgan bo'lsayam yuborishga ruxsat berishi mumkin. Bunday holda, o'qituvchiga javoblarni ko'rib chiqayotganda muddatidan kechikkanlari haqida axborot berib turiladi. O'qituvchi javoblarni baholab, qo'ygan baholarini va izohlarini har bir tinglovchiga alohida yoki bir necha tinglovchilarga umumiy qilib bir sahifaga yozib qo'yishi mumkin.

Ma`ruzalar o'quv materialini qiziqarli va qulay shaklda taqdim etadai. Ma`ruza sahifalar majmuidan iborat. Har bir sahifa, odatda, tinglovchi javob berishi zarur bo'lgan savol bilan tugallanadi. Javobning to'g'ri yoki noto'g'riligiga qarab tinglovchi keyingi sahifaga o'tadi yoki oldingi sahifaga qaytadi. Taqdim etilayotgan material tuzilmasiga muvofiq ma`ruza bo'yicha navigatsiya oddiy yoki murakkabroq

o'ch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				24
	Talaba	Rabbonayeva M.				

bo'lishi mumkin.

So'rov - O'qituvchi savol bilan birgalikda uning javobining bir necha variantlarini ham beradi. So'rov tinglovchilar orasida biron masala bo'yicha ovoz berishini tashkillashtirish uchun ishlatiladi. U biron muammo bo'yicha tinglovchilarning fikrini bilish uchun xizmat qiladi. So'rov o'tkazish muddatlari ilgari belgilab qo'yilishi mumkin. So'rov tugagandan so'ng uning natijalari ko'rish uchun ochiq yoki yopiq bo'lishi mumkin. So'rov, shuningdek, tinglovchilarni biron bir parametr asosida guruhlarga taqsimlash uchun ham ishlatishi mumkin.

Testlar savollarning har xil turlaridan foydalangan holda tuziladi. Savollarning turlari quyidagicha bo'lishi mumkin:

To'g'ri/Noto'g'ri – tinglovchi –To'g'ril yoki –Noto'g'ril variantlardan birini tanlab javob beradi.

Ichma-ich javoblar (Cloze) – Bu usulda berilgan testda javoblar savol matni ichiga kiritilgan bo'ladi. Bunday savolga javob *qisqa javob, sonli javob yoni ko'p variantli tanlov* shaklida berilishi mumkin.

Hisoblab topiladigan javob. Berilgan formula bo'yicha qiymat hisoblab javob beriladigan testlar. Formula har safargi testda faqat sonli qiymatlari o'zgartiriladigan shablondir.

Qisqa javob. Test javobi bitta so'z yoki qisqa jumladan iborat bo'ladi. To'g'ri javobning turli vaznli bir necha variantlari berilishi mumkin.

Ko'p variantli tanlov. Tinglovchi javobning taqdim etilgan variantlaridan birini tanlaydi. Bunday testlar ikki xilda: to'g'ri javob bitta yoki bir nechta bo'lishi mumkin.

Moslikni tekshirish. Savollar ro'yxati va javoblar ro'yxati birgalikda berilib, tinglovchi har bir savolga mos javobni ko'rsatishi kerak.

Sonli javob. Bu xildagi testlar *qisqa javobli* testlarga o'xshash bo'lib, farqi shundaki *sonli javobda* taqribiy hisoblashlardagi xatoliklar inobatga olinadi. Tinglovchi javob bo'lishi mumkin bo'lgan qiymatlarni o'z ichiga oluvchi uzluksiz diapazonni ko'rsatishi mumkin.

Esse. O'qituvchi savol javobini esse (yozma ish) shaklida yozishni talab qilishi

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				25
Talaba		Rabbonayeva M.				

mumkin. Bunday javob o'qituvchi tomonidan tekshiriladi va baholanadi.

Tavsif. Bu test matniga qo'shimcha bo'lib, qisqa yo'riqnoma, rukn nomi yoki boshqa xil izohlovchi yoki tushuntiruvchi ma'lumotni o'z ichiga oladi. Test topshiriqlarining ko'pchiligi avtomatik tarzda baholanadi. O'qituvchi test topshiriqlarini bajarishga turli xil cheklovlar qo'yishi mumkin. Masalan, test sinovining boshlanish va tugash vaqti, test topshirishga ikki urinish orasidagi vaqt, parol ilgaridan belgilab qo'yilishi mumkin. O'qituvchi test topshirishga urinishlarning mumkin bo'lgan sonini ko'rsatishi, test javobi uchun bir yoki birdaniga barcha testlarga umumlashtirib izohlar berishi mumkin. Test topshirishning joriy urinishida avvalgi urinishlarda berilgan javob varianti hisobga olinishi ham mumkin. O'qituvchi tinglovchilarning javob berishi va unga sarflanayotgan vaqt haqida batafsil ma'lumot olishiga imkoniyat bor.

Forumlar turli xil tuzilmaga ega bo'lib, ular xabarlarni baholashga imkoniyat yaratadi. Forum xabarlarining ko'rinishi to'rt xil formatda bo'lishi va ular tarkibida ichki biriktirilgan fayllar ham bo'lishi mumkin. Forumga yangi a'zo bo'lgan qatnashchi o'z elektron pochta-siga barcha xabarlarning nusxasini oladi. Agar zaruriyat bo'lsa, o'qituvchi barcha tinglovchilarni majburiy tarzda forumga a'zo sifatida yozib qo'yishi mumkin.

Chat kurs tinglovchilari real vaqt rejimida *on-line* muloqot orqali muhokamalar o'tkashishiga xizmat qiladi. Bu usul tinglovchilar o'quv materialini qanday o'zlashtirgani haqida axborot yig'ishga juda qulay. Muloqotni ko'rib borish va boshqarishning bir necha xil imkoniyatlari mavjud.

o'ch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				26
Talaba		Rabbonayeva M.				

II BOB ASOSIY

QISM

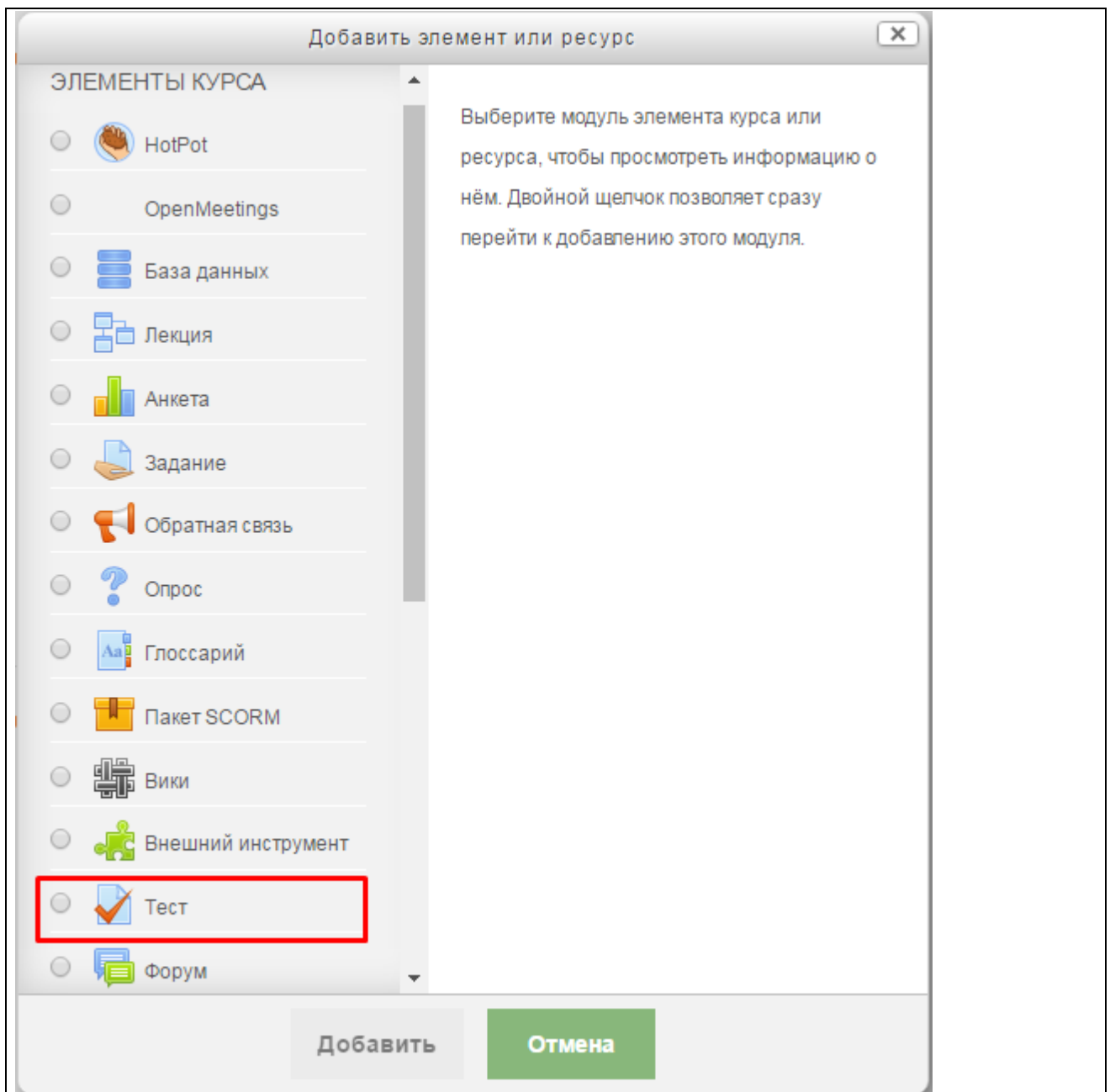
№	Uch	qaraq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar		Narziyev U.Z.				27
	Talaba		Rabbonayeva M.				

2.1. Moodle foydalanuvchisi uchun tavsiyalar.

Quyida Moodle tizimida talabalar mustaqil ta'limini o'quv jarayoniga faol ko'llagan oliy ta'lim muassasalari (mutaxassislar) tajribalariga asoslangan holda bir qator amaliy tavsiyalarni ishlab chiqildi:

1. O'quv materialini mantiqan to'g'allangan aloxida bir necha modullarga ajratish.
2. Kurs mavzusiga oid Internet manbalarini o'rganish.
3. Zaruriy Internet manbalarning (havolalarni ko'rsatgan holda) foydali ro'yxatini yaratish.
4. Kurs tarkibini shakllantirishda hamda uni taqdim etishda to'laqonlilik tamoyiliga amal qilish.
5. Veb sahifalarni yaratishda, katta hajmdagi matnli sahifalarni o'zlashtirilishi qiyin kechishi sababli imkon qadar ekranga saytning barcha kontentini joylashtirishga harakat qilish.
6. O'quv materialini vizual qabul qilinishini ta'minlash orqali samaradorligini oshirish maqsadida grafik illyustratsiyalardan foydalanishi maqsadga muvofiq.
7. Kursning interfaol elementlari hamda manbalari nomi qisqa va keng qamrovli mazmunga ega bo'lishi lozim.
8. "Fayl uchun havola" («Ссылка на файл») manbasi orqali kurs sahifalarida taqdimotlar, audio va video fayllar, shuningdek, boshqa multimediali fayllarni joylashtirish.
9. "Topshiriq" («Задание») elementidan turli xildagi kundalik bilimlarni nazorat qilishda foydalanish.
10. Yangi atamalar uchun glossariy yaratish. Glosariy yaratishda ta'lim oluvchilarni jalb etgan holda mazkur manbani interfaollashtirish maqsadga muvofiq.
11. Forumlar, seminarlar, vikilar yordamida ta'lim oluvchilarning birgalikda bilim olishi uslubidan foydalanish.
12. Ta'lim oluvchilarning mahorat va qobiliyatini yanada rivojlantirishda "Ma'ruza" instrumentidan foydalanish, bu ta'lim oluvchilarning bilimni batafsil tahlil qilish imkonini beradi.

№	№	№	№	№	№
№	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				28
Talaba	Rabbonayeva M.				

3. Ochiq oynada :

3.1. Testning nomini berish shart. Testga chiqishni yozing.

(Bu erda o'quvchilar uchun testdagi savollar sonini chiqaruvchi tavsifini, qanday baho lanadi (ballar diapazoni), natijalar yakuniy baholarga qanday ta'sir qilish yoki qilmasligini va shu kabilarni kiritish kerak. Umuman olganda sizning qarashingizga bog'liq.).

«otobrajat opisaniye» qarshisiga «galochka» quyish kerak.

3.2. Kerak bo'lganda, vaqt bo'yicha cheklovni o'rnatish:

Testni boshlash, testni tugatish: boshlanishidan va tugash momentigacha test ochiq bo'ladi.

№ sluch varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				30
Talaba	Rabbonayeva M.				

Vaqt cheklovi:

test o'tkazishga kerakli vaqt minut beriladi. Berilgan vaqt o'tishi bilan ushbu moment da chiqarilgan testjavoblarini tekshirish uchun avtomatik jo'natiladi.

Vaqt bo'yicha ulgurish: talabalar tizimni aldab bir xil testga bir necha bor murojaat qilib vaqt o'tkazmasliklari uchun har birsavolga kichik vaqt intervalini belgilash mumkin.

Cheklovlarni olib tashlash uchun «galochka»ni olib tashlash kerak. Unda testga ham mavaqt kirish imkoni bo'ladi, ya'ni shug'ullanuvchitavsifda bo'ladi.

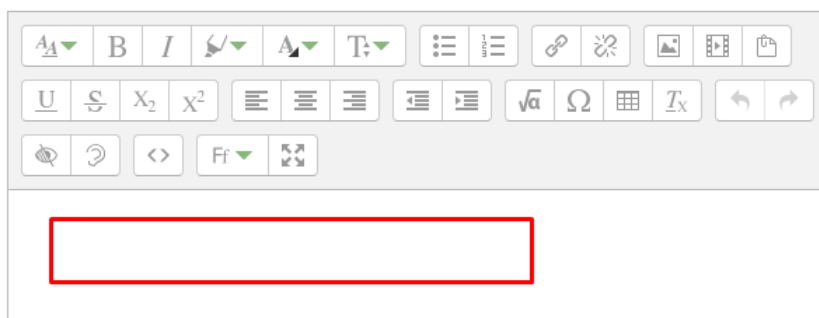
 Добавить Тест в 10. Тема: Элемент курса Тесты

 Развернуть всё

Общее

Название*

Вступление

Отображать описание /
вступление на странице курса

Синхронизация

Начало тестирования 19 Ноябрь 2016 09 52 Включить

Окончание тестирования 19 Ноябрь 2016 09 52 Включить

Ограничение времени 0 мин. Включить

При истечении времени Открытые попытки отправляются автоматически

Льготный период отправки 1 дн. Включить

№	Имя	Подпись	Дата	Содержимое	Страница
1	Rahbar	Narziyev U.Z.		Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
2	Talaba	Rabbonayeva M.			31

3.3. Baholash uchun opsiyani tanlang.

Baholash metodi: bir qancha urinishga ruxsat berilgan bo'lsa, qanaqa ko'rinishda yakuniy baho chiqishini aniqlash kerak. (eng yuqoriball, o'rta arifmetik, birinchi urinish bo'yicha, oxirgi urinish bo'yicha).

Оценка

Категория оценки	Без категории
Проходной балл	
Количество попыток	Неограничено
Метод оценивания	Высшая оценка

3.4. Testni tasvirlash opsiyasini tanlang:

Savollar bir betda: savolar soni bir vaqtda namoyish etilishda ushbu parametr o'rnatiladi. Agar savollar soni bu raqamdan oshib ketsa, betlarning pastiga navigatsion qator chiqadi, va bu yordami talaba testlarni varaqlab ko'rishi mumkin.

Savollarning tasodifiy tartibi: Agar «Da» varianti tanlangan bo'lsa, savollar har gal yangi tartibda chiqadi.

Savollarning qismini tasodifiy tartibda (joriy rus lokalizatsiyasida – «tasodifiy tartibdagi javoblarning alohidasozlovi»):

«Da» tanlanganda talabaga ma'lumot almashishni va ko'chirishni qiyinlashtirish uchun savollarning alohida qismlariko'plik tanlov (multiple-choice) va moslik (matching) toifasi bo'yicha har gal yangi tartibda chiqadi.

№	№	№	№		№
№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
Rahbar	Narziyev U.Z.				32
Talaba	Rabbonayeva M.				

▼ Расположение

С новой страницы ?

Каждый вопрос ▼

Метод навигации* ?

Свободный ▼

▼ Свойства вопроса

Случайный порядок ответов ?

Да ▼

Режим поведения вопросов ?

Отложенный отзыв ▼

Разрешить повторный ответ в попытке*

Нет ▼

?

Каждая попытка основывается на предыдущей*

Нет ▼

?

3.5. Alohida urinish uchun opsiyani tanlang:

Urinishlar miqdori: ushbu opsiya orqali test o'tkazish urinishlar umumiy sonini cheklab quyish mumkin: 1 dan 10 gacha cheklovlarsiz.

Har urinish oldingisiga tayanadi. Agar bir necha urinishga ruxsat etilsa, unda navbatdagi urinishga testni «batamom tugitishga» yo'lini tanlash kerak. Agar «Da» tanlangan bo'lsa, testni qayta o'tkazishda talabani oldingi urinishdagi javobi ko'rsatildi [12].

3.6. Talabalar uchun test natijalarini ko'rishni o'rnatish. Siz talabalarga o'zining shaxsiy javobini, to'g'ri javoblarni, umumiy izohlarni va alohida savollar bo'yicha izohlarni ko'rsatishingiz mumkin,

№ sluch. varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				33
Talaba	Rabbonayeva M.				

▼ Настройки просмотра ?

Во время попытки

- Попытка ?
- Правильен ли ответ ?
- Баллы ?
- Отзыв для конкретного варианта ответа ?
- Общий отзыв к вопросу ?
- Правильный ответ ?
- Итоговый отзыв к тесту ?

Сразу после попытки

- Попытка
- Правильен ли ответ
- Баллы
- Отзыв для конкретного варианта ответа
- Общий отзыв к вопросу
- Правильный ответ
- Итоговый отзыв к тесту

Позже, но только пока тест открыт

- Попытка
- Правильен ли ответ
- Баллы
- Отзыв для конкретного варианта ответа
- Общий отзыв к вопросу
- Правильный ответ
- Итоговый отзыв к тесту

После того, как тест будет закрыт

- Попытка
- Правильен ли ответ
- Баллы
- Отзыв для конкретного варианта ответа
- Общий отзыв к вопросу
- Правильный ответ
- Итоговый отзыв к тесту

4. Testni sozlashlardan keyin «Сохранить и показать» ni bosamiz chap tomonda joylashgan «Настройки» testnitahrirlash oynasiga o'tamiz.

№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
№	№	№	№		№
№	№	№	№		№
№	№	№	№		№
Rahbar	Narziyev U.Z.				34
Talaba	Rabbonayeva M.				

Настройки

Управление тестом

- Редактировать настройки
- Переопределение групп
- Переопределение пользователей

 Редактировать тест

 Просмотр

Результаты

- Локально назначенные роли
- Права
- Проверить права
- Фильтры
- Журнал событий

«Добавить»ni bosish orqali testga qaysi savollar kiritishni aniqlanadi.

Редактирование теста: тест 1

Вопросы: 0 | Этот тест открыт

Максимальная оценка: 10,00

 Сохранить

 Распределить

Итоговый балл: 0,00

 Перемешать

 Добавить

№	Имя	Подпись	Дата	Мантиқий qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
1	Rahbar	Narziyev U.Z.			bet
2	Talaba	Rabbonayeva M.			35

Редактирование теста: тест 1

Вопросы: 0 | Этот тест открыт

Максимальная оценка: 10,00

Сохранить

Распределить

- Итоговый балл: 0,00
- + **новый вопрос**
 - + из банка вопросов
 - + случайный вопрос

Test topshiriqlarini ko'rinishlari

Moodle testning har xil turlarini savollarni qo'llaydi:

1. Yopiq formada (ko'plik tanlovi). Savolga javoblarning bir yoki bir qancha variantlarni tanlay oladi. Bu parametрни sovolniyaratishda sozlash kerak. To'g'ri javoblar yigindisi 100% bo'lishi shart. Bu toifa, eng ko'p tarqalgan turi hisoblanadi.

Eslatma: agar savolga bir necha to'g'ri javoblar variant belgilangan bo'lsa ijobiy ball, noto'g'ri bo'lsa – qoniqarsiz hisoblanadi. Agar talaba javob berishda faqat noto'g'ri javob variantlarini tanlasa va ballar yig'indisi manfiy bo'lsa, ushbu yig'indi 0 ga aylanadi. Bunda talaba to'g'ri va noto'g'ri variantlarni tanlab (ba`zilar barchasini tanlashi mumkin) bunaqa javobi uchun to'liq ball olmasligi uchun qilinadi.

2. to'g'ri/xato. Savolga alternative toifa (ha/yo'q) – ko'p qo'llanilmaydi.

3. mos kelishlik. Ushbu holatda ikki ruyxatdan elementlar mosligi talab qilinadi, ba`zi hollarda 2-ruyxat elementlari 1-ro'yxatdan ko'p bo'lishi mumkin. Juft elementlar tushuvchi ruyxatdan tanlanadi. Bu toifadagi savollarni tasodifiy savolga moskeluvchi bir qancha savol elementlar aralashmasi ichidan ichidan topiladi.

4. qisqa javob. javob berishda so'z yoki fraza kiritish talab qilinadi. Bunda kiritilayotgan simvollarning registrini xisobga olish yoki olmaslik o'rnatish mumkin. Agar registr hisobga olinsa, u holda so'zni ixtiyoriy (kichik yoki katta) xarflar bilan kiritish mumkin .

№	№	№	№		№
№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
Rahbar	Narziyev U.Z.				36
Talaba	Rabbonayeva M.				

5. sonli. javob berishda son kiritish kerak. Savolda birorta xisoblash ishlarini bajarish talab qilinadi, bunda kiritilayotgan javobda o'qituvchi tomonidan kiritilgan aniqlik berilishi mumkin.

6. esse. ochiq turdagi savol, insho, xisobot shaklida kengroq javob berish talab qilinadi. Bunlay savol o'qituvchi tomonidan baxolanadi.

7. Ichma ich joylashgan javob (clozed). Bu savol, matn tarkibida tushuvchi ro'yxat, qichqa javob berish maydoni va yoki sonli javob bo'lishi mumkin. Oddiy savolga qaraganda yuqoriroq baxolanishi mumkin, biroq bunday savollarni yaratish biroz murakkabroq va Moodlening maxsus kodlarini bilish talab qilindi.

8. Tasvirda olib o'tish.

9. Matnda olib o'tish.

10. Markerlar olib o'tilishi.

11. Qoldirib ketilgan so'zni tanlash.

12. Xisoblanadigan. Xar safar xar xil qiymat oluvchi javob berish shabloni bo'yicha savol qo'yiladi. Odatda testlarni tuzishda quyidagi test topshiriqlari beriladi:

ko'plik tanlanmali savollar.

so'z yoki fraza kiritish talaba qilinadigan.

mos qo'yishlik topshiriqi.

«Xa/yo'q» turdagi topshiriq.

13. Oddiy xisoblanuvchi.

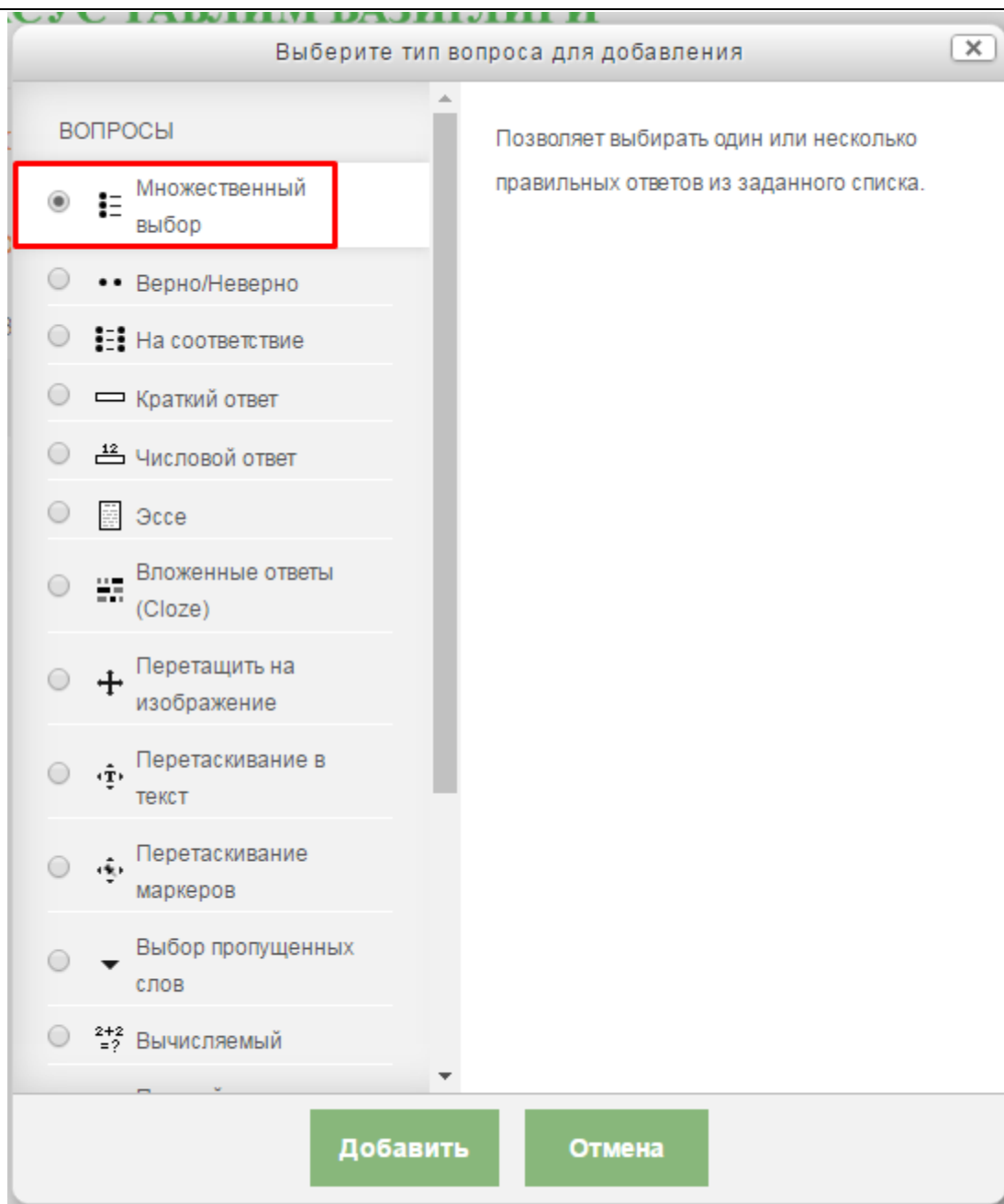
14. Qo'p qiymatli xisoblanuvchi.

15. mos ko'yishlikka tasodifiy savol.

16. Tavsiflash. Bu savol emas balki biror matn, masalan, keyingi gurux savollarga o'tishni tasvirlovchi.

5. Ochiq oynada qo'shish uchun savol tanlang. Masalan, bu tip savollar «Qo'p tanlovli» bo'lishi mumkin va «Dobavit» tugmasi bosiladi.

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				37
Talaba		Rabbonayeva M.				

6. Keyin quyidagi oynada ishni davom qildiramiz:

6.1. Savolning qiyinlik darajasini aniqlaymiz (Agar so'rovnoma bir mavzu bo'yicha bo'lsa, bu shu mavzuning o'zi buladi. Agar so'rovnoma turli mavzular bo'yicha bo'lsa u holda har bir mavzuga tartiblangan nomer qo'yish mumkin. Masalan: 1.1,2.1,3.1, ...)

6.2. "Savol matni" degan maydonga savol matni kiritiladi.

6.3. Savol buyicha umumiy izoh o'qituvchining hohishiga ko'ra kiritiladi.

6.4. Javoblarni tasodifiy tanlash imkoniyati o'rnatiladi (ya'ni belgi quyiladi).

6.5. Savolga bog'liq javoblar soni aniqlanadi.

№	№	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
1	1	Rahbar	Narziyev U.Z.			38
2	2	Talaba	Rabbonayeva M.			

6.6. Javoblarni nomerlash variant tanlanadi.

Добавление вопроса «В закрытой форме (множественный выбор)»[?]

▼ Свернуть всё

▼ Общее

Категория

Название вопроса*

Текст вопроса*

Rich text editor toolbar with icons for text formatting (bold, italic, underline, strikethrough), alignment, lists, links, images, tables, and other editing tools.

6.7. Shundan so'ng javoblar variantlari kiritiladi. "1-javob varianti"ga savolning to'g'ri va to'liq javobini kiritamiz va 100% baholash o'rnatiladi.

№	№	№	№		№
№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
Rahbar	Narziyev U.Z.				39
Talaba	Rabbonayeva M.				

Вариант ответа 2

Оценка Пусто

Отзыв

Вариант ответа 3

Оценка Пусто

13

6.8. “2-,3-,4-va h. javob varianti” degan bandlarga noto’g’ri javob variantlari kiritiladi va 0% baholash o’rnatiladi.

6.9. Har bir not’g’ri javobga qanday jarima solishni o’qituvchining o’zi tanlaydi.

Штраф за каждую
неправильную попытку

?

6.10. O’qituvchining hohishiga ko’ra savollarga izohlar yoziladi.

№	№	№	№		№
№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
Rahbar	Narziyev U.Z.				40
Talaba	Rabbonayeva M.				

Подсказка 1

A rich text editor toolbar containing various icons for text formatting (font color, bold, italic, underline, strikethrough, subscript, superscript), alignment (left, center, right, justified), lists (bulleted, numbered), links (insert, unlink), images (insert, alt text), and undo/redo actions.

- Варианты подсказок 1
- Удалить некорректные ответы
 - Показать количество правильных ответов

6.11. Saqlash[13].

№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				41
Talaba	Rabbonayeva M.				

2.2. Sxemalarni loyihalash mavzusining izohi.

Maqsad va vazifalar: Talabalarda Sxemalarni loyihalash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni hosil qilish. Topshiriqlar to'plamidan tegishli misolni yechish.

Jihozlar va dasturiy vositalar: kompyuter, mantiqiy sxemalar, Quartus II dasturlash muhiti va Verilog HDL dasturlash tili.

Ishni bajarish tartibi:

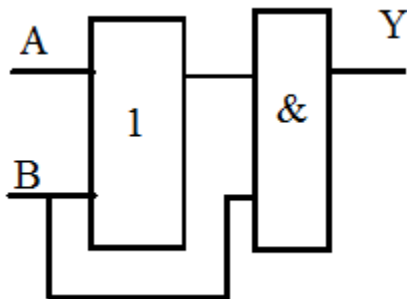
1. Quyida keltirilgan murakkab sxema yoki mantiqiy ifodani o'rganib chiqing.
2. Topshiriqlar to'plamidan guruh jurnalidagi raqamingizning oxirgi soniga mos topshiriqni tanlang.
3. Quyida keltirilgan ketma-ketlikni shartlar asosida bajaring:
 - a) Sxemaning mantiqiy ifodasini (mantiqiy ifodaning sxemasini) tuzing.
 - b) Sxema va mantiqiy ifodaga mos rostlik jadvalini yarating.

Topshiriqlar:

№	0	1	2	3	4
Topshiriq	$Y=(A C)\&B$	$Y=(A\&B)\&A$	$Y=A\&!B$	$Y=(C D) C$	$Y=(C D) A$

№	5	6	7	8	9
Topshiriq	$Y=A\&(C D)$	$Y=C (C D)$	$Y=!D (C\&D)$	$Y=A\&!(D A)$	$Y=!A\&!(D\&C)$

Misol: Quyidagi keltirilgan mantiqiy sxemaning ifodasi va rostlik jadvalini tuzing

Bu sxema uchun mantiqiy ifoda qurishda oraliq natijani hisobga olishimiz kerak. Uni Y1 bilan ifodalaymiz.

№	№	№	№	№	№
№	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				42
Talaba	Rabbonayeva M.				

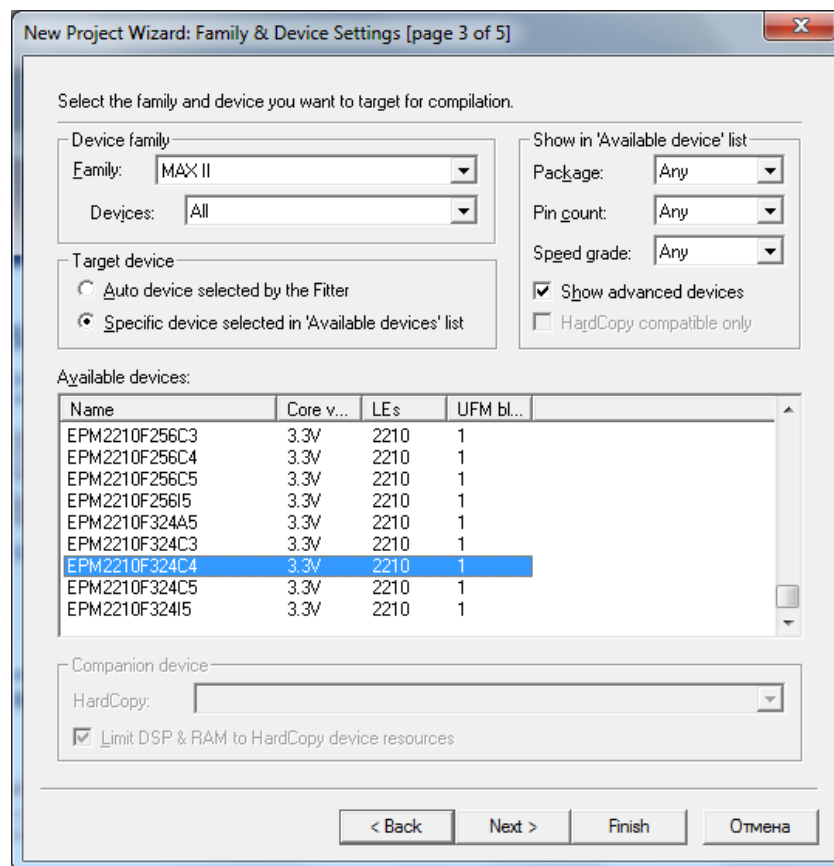
$Y1=A|B$ shaklidagi birinchi mantiqiy sxemaning ifodasini aniqlaymiz. Umumiy ifoda esa, oraliq natijadan foydalangan holda aniqlanadi.

$$Y=Y1 \& B \Rightarrow (A/B) \& B$$

Bu ifoda uchun rostlik jadvali quyidagicha

Holatlar	A	B	Y1	Y
1	0	0	0	0
2	0	1	1	1
3	1	0	1	0
4	1	1	1	1

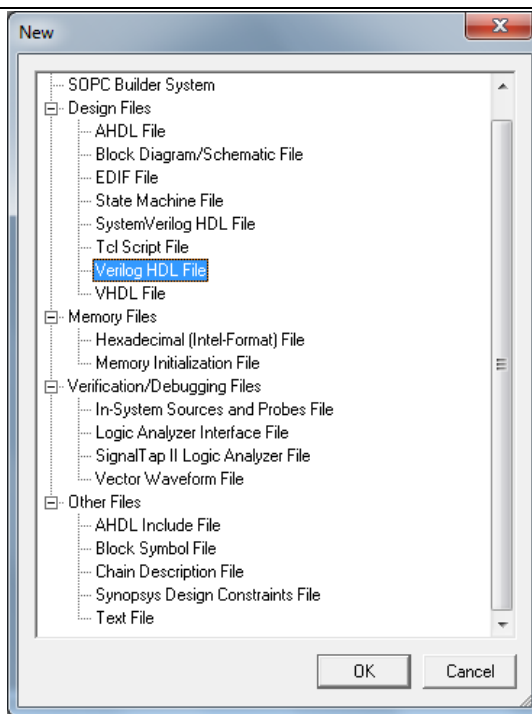
Quartus II muhitida yangi loyiha yarating. Loyiha, bosh fayl va modul nomi bir xil bo'lishi kerak. Mantiqiy integral sxema sifatida **MaxII EPM2210F324C4** ni tanlaymiz.

Izoh. Simulyatsiya qilish uchun doim yuqorida ko'rsatilgan sxemani tanlang.

Yangi **Verilog HDL File** yaratib olamiz.

№	slch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
		Rahbar	Narziyev U.Z.				43
		Talaba	Rabbonayeva M.				

Va bu faylga quyidagi dastur kodi yoziladi.

```

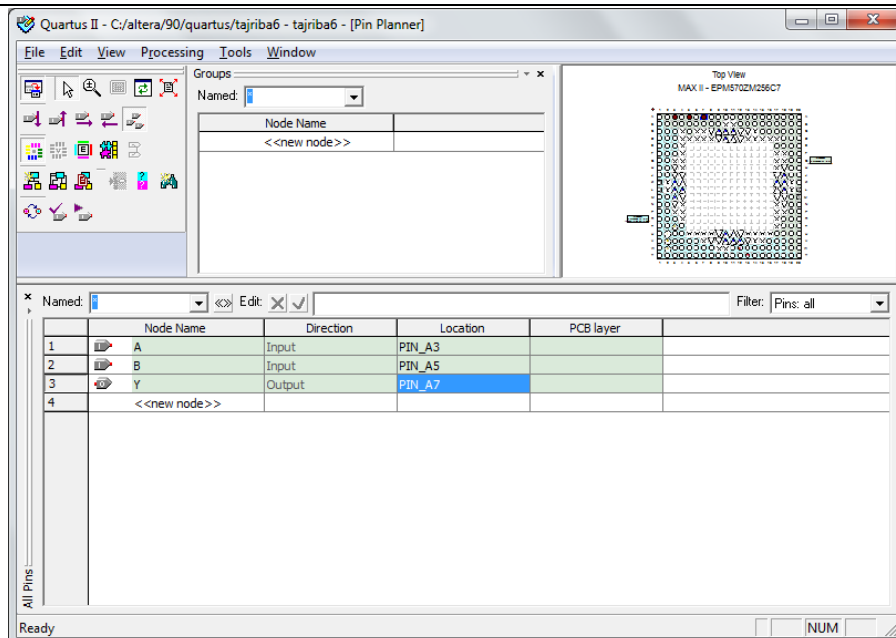
module tajriba6
(
  input A,B,
  output Y
);
  assign Y=(A/B)&C;
endmodule

```

Dasturni kompilyatsiya qilib, xatoliklarni kuzatamiz.
Keyinga qadam pinlarni ulash

Assignment menyusidan **Pin Planner** buyrug'ini tanlaymiz.

№	slah	varaqa	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar		Narziyev U.Z.				44
	Talaba		Rabbonayeva M.				

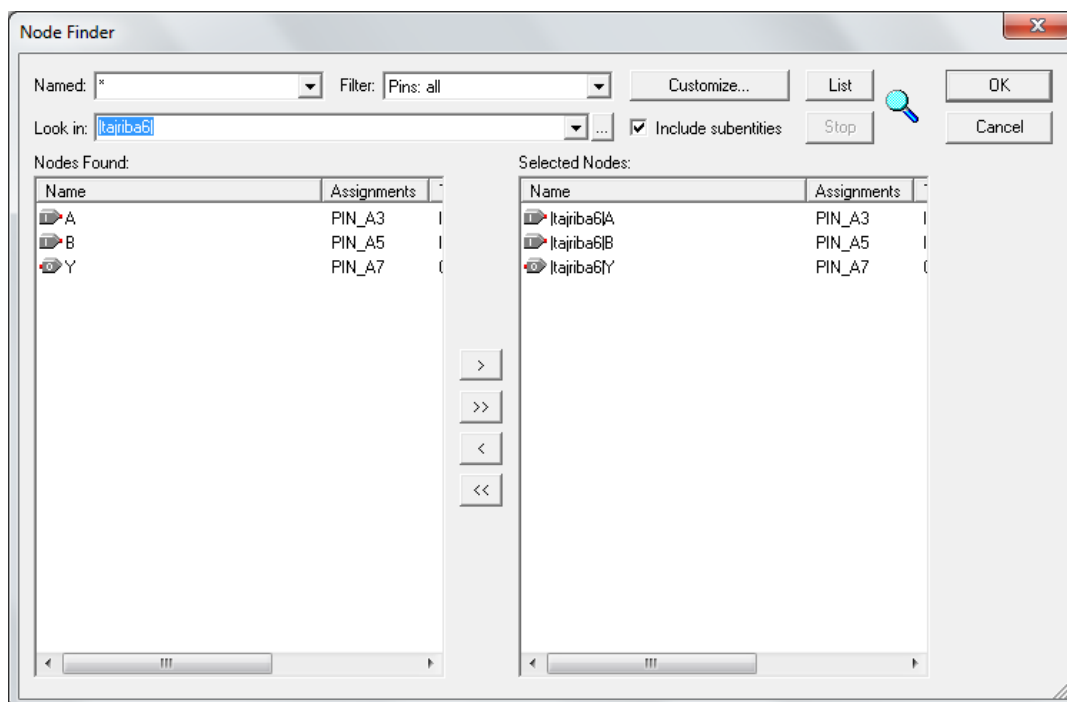
Hosil bo'luvchi oynada kirish va chiqish signallariga mos pinlarni tanlaymiz. Pinlarni tanlashda albatta **I/O** tipidagi pinni belgilash kerak.

Dasturni kompilyatsiya qilib, xatoliklarni kuzatamiz.

Keyingi qadamda vaqt diagrammasini yaratib olishimiz kerak. Buning uchun yangi fayl yaratib, ro'yxatdan **Vector Waveform File** bandini tanlaymiz.

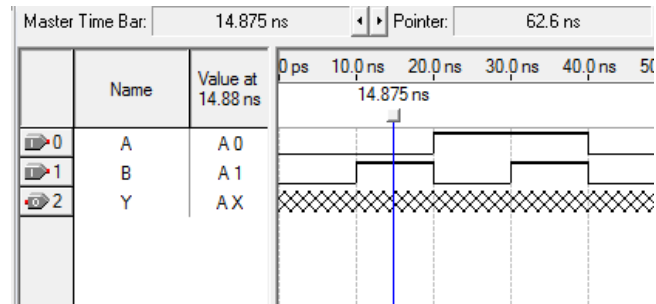
Yaratilgan yangi faylni ham oldingilar bilan bir xil nomlaymiz. Hosil bo'luvchi oynaning o'rta qismida sichqonchanning o'ng tugmasini bosamiz va **Insert** bo'limidan **Insert Node or Bus...** bo'limini tanlaymiz.

Hosil bo'luvchi oynaning **Node Finder** tugmasini bosamiz

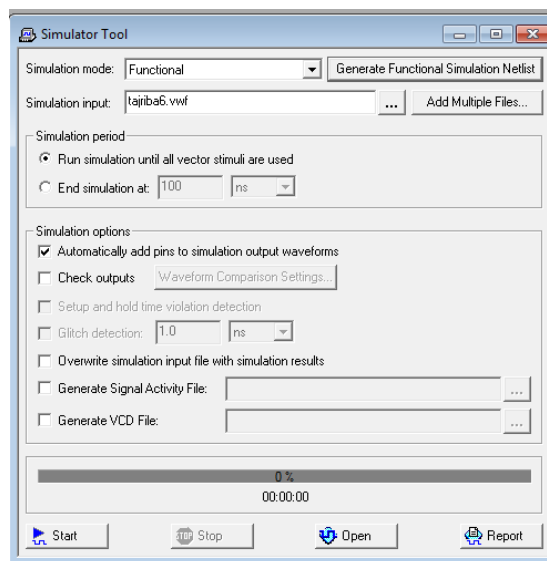

5'ch varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				45
Talaba	Rabbonayeva M.				

Node Finder oynasidan avval **List** so'ngra esa, >> tugmalarini bosib, hamma signallarni o'ng tomonga o'tkazib olamiz va oynalardagi **OK** tugmalarini bosamiz. Vaqt diagrammasida kirish signallarining qiymatlarini rostlik jadvaliga mos holda kiritamiz. Bir qiymatni o'rnatish uchun kerakli vaqt oralig'ini belgilab, tugmasini bosamiz. Oxirida quyidagi ko'rinishga ega bo'lishimiz kerak.

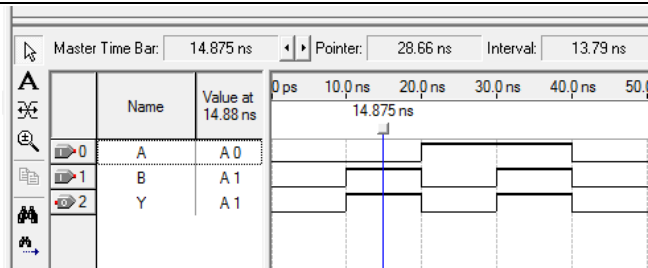

Keyingi qadamda **Quartus II** tizimining **Processing** menyusidan **Simulator Tool** buyrug'ini tanlaymiz. Hosil bo'luvchi muloqot oynasining **Simulation mode** maydonidan **Functional** holatini tanlaymiz va **Generate Functional Simulation Netlist** tugmasini bosamiz.

Muvaffaqiyatli yakun haqidagi xabarni olganimizdan so'ng **Start** tugmasini bosamiz. Jarayon tugagach **Report** tugmasi yordamida oxirgi natijani ko'rishimiz mumkin.

5'ch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				46
Talaba		Rabbonayeva M.				

Natijadan chiquvchi signalimiz qiymati faqat kirish signallarining oxirgi holatida birga teng ekanligini ko'rish mumkin. Rostlik jadvalimiz bo'yicha ham natija shunday edi.

№	slah	varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar		Narziyev U.Z.				47
	Talaba		Rabbonayeva M.				

III BOB HAYOT

FAOLIYATI XAVFSIZLIGI

№	slah	vara	q	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar			Narziyev U.Z.				48
	Talaba			Rabbonayeva M.				

3.1. Mikroiklimning inson organizmiga ta'siri

Inson organizmi havo haroratining juda katta o'zgarishlariga moslasha oladi. Chunki odam organizmida uzluksiz ravishda issiqlik paydo bo'ladi va u tashqariga ajralib chiqib turadi, buning natijasida issiqlikning paydo bo'lishi va sarf qilinishi orasidagi doimiy nisbat hamda harorat bir-xil darajada saqlanib turadi. Bu fiziologik jarayon esa organizmning issiqlik almashuvi deyiladi[8].

Odam organizmida uzluksiz paydo bo'ladigan issiqlik tashqariga uch xil yo'l bilan chiqadi: konvektsiya, nur tarqatish va terlash. Normal mikroiklimda (havo harorati 20S atrofida) konvektsiya yo'li bilan 30% atrofida, nur tarqatish yo'li bilan 45% atrofida, terlash yo'li bilan esa 25% atrofida organizmdan issiqlik ajralib chiqadi[8].

Havo harorati yuqori bo'lganda yoki havoda infraqizil nurlar bo'lganda, organizmning normal issiqlik ajralib chiqish jarayoni buziladi. Agar havo harorati teng yoki undan ortiq bo'lsa, organizm o'zidan konvektsiya yo'li bilan issiqlik chiqara olmaydi. Bordinyu buning ustiga havoga qizigan jismlardan infraqizil nurlar ajralib chiqib turgan bo'lsa, organizm o'zidan nurlanish yo'li bilan issiqlik chiqara olmaydi. Bunday hollarda organizmning issiqlik almashuvi juda qiyinlashadi, chunki orgazmdagi ortiqcha issiqlik faqat terlash yo'li bilan tashqariga chiqadi. Havo namligi yuqori bo'lgan sharoitda esa organizmdan terlash yo'li bilan chiqadigan issiqlik qiyinlashadi va organizmdan ortiqcha issiqlik konvektsiya va nur tarqatish yo'li orqali chiqadi.

Noqulay iqlim sharoitida organizmning issiqlik almashuvi jarayoni buzilishi (o'zgarishi) natijasida, organizmdagi hayotiy zarur a'zolarning normal ishlashi qiyinlashadi va fiziologik funktsiyalari o'zgaradi.

Yuqori harorat yurak va qon tomir sistemasiga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Yuqori harorat ta'siri natijasida qon tomir urushi tezlashadi va organizm harorati ko'tarilishiga sababchi bo'ladi. Bu esa organizm issiqlik almashuvining buzilishidan darak beradi[8].

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				49
	Talaba	Rabbonayeva M.				

Yuqori harorat ta`siri natijasida qon bosimi pasayadi, qonning kimyoviy tarkibi o'zgaradi. Issiq havo ta`sirida organizmdan suyuqliklar bilan bir qatorda juda ko'plab gazlar ham ajralib chiqadi. Organizmning suv tuzi balansini buzilishi natijasida kishilar tomir tortish kasalligiga uchrashlari mumkin.

Yuqori harorat ovqatlanish a`zolariga va vitamin almashuviga ham yomon ta`sir qiladi. Kishilar juda issiq havoli muhitda uzoq muddat ishlashlari natijasida ular organizmi qizib ketishi mumkin, ya`ni issiq urushi mumkin.

Butun organizmning ortiqcha qizib ketishidan paydo bo'lgan issiq urushidan oftob urushini farq qilish kerak. Oftob urushi issiqlik nurlarining to'g'ridan-to'g'ri boshga ta`sir qilishdan va bosh miyaning 40-42 gradusgacha isishida paydo bo'ladi. Bunda tana harorati normal holda qolishi yoki salgina ko'tarilishi mumkin. Ba`zida oftob-issiq urushining aralash formalari uchraydi.

Sovuq havoning organizmga ta`siri juda yaxshi o'rganilmagan, shu narsa ma`lumki sovuq havoning ta`siri natijasida organizmlarning har xil bakteriyalarga bo'lgan qarshiligi susayadi. Natijada kishilar gripp, nafas olish yo'llarining shamollashi, o'pka shamollashi, nervni va bosh miyani shamollashi kasali bilan kasallanadilar. Shuning uchun ham bu kasalliklar shamollanish kasalligi deb ataladi.

Infraqizil nurlarning organizmga ta`siri issiq havo ta`siridan farq qilib, avvalo mahalliy ta`sir ko'rsatadi. Infraqizil nurlarning mahalliy ta`siri organizmning nurlanayotgan qismida issiqlik sezilishi bilan ifodalanadi. Nurlanish darajasi qancha yuqori bo'lsa issiqlik sezishi ham shuncha yuqori bo'ladi, hatto quyisigacha borib etadi. Infraqizil nurlar organizmga umumiy ta`sir ham qiladi. Infraqizil nurlarning umumiy ta`siri ko'p hollarda issiq havoning organizmga ta`siriga o'xshab ketadi; infra-qizil nurlar ta`sirida tana harorati ko'tarilgan, qon tomir urushi tezlashadi, gaz almashuvi tezlashadi; ba`zida qon bosimi pasayishi va nafas olishning tezlanishi kuzatiladi.

Infraqizil nurlarning organizmga ta`sirining o'ziga hos xususiyati shundan iboratki, oqsil to'qimalaridan kimyoviy o'zgarish keltirib chiqaradi. To'g'ridan-to'g'ri ko'zga tushganda esa ko'z gavharini xiralashtiradi.

№	slah	varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
			Rahbar	Narziyev U.Z.			50
			Talaba	Rabbonayeva M.			

Ultrabinafsha nurlar ko'zga ta'sir qiladi, ko'zga qum kirganga o'xshab og'riydi, ko'z yorug'likdan qo'rqadi, qizaradi va bir oz shishadi. Bular hammasi elektrooftalmiya kasalligiga hos bo'lib, ultrabinafsha nurlar ta'sir qilgandan 6-8 soat keyin bilinadi, gohida ikki sutkagacha davom etadi.

Ultrabinafsha nurlari nisbatan katta bo'lmagan miqdorda organizmga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular organizmda qon ko'payishiga D vitaminining paydo bo'lishiga va modda almashuvining yaxshilanishiga sababchi bo'ladi. Bulardan tashqari ultrabinafsha nurlari havodagi va narsalardagi bakteriyalarni o'ldiradi. Mana shu hususiyatga ko'ra ultrabinafsha nurlari tibbiyotda davollash va emlash (profilaktika) quroli sifatida keng qo'llaniladi.

Havoning namligi va harakatchanligi ham kishi organizmiga sezilarli ta'sir qiladi va organizmning issiqlik almashuvining o'zgarishida ifodalanadi.

Normal mikroiklim yaratish uchun ko'riladigan tadbir choralar: Meteriologik sharoit issiq ishlab chiqarish binolarda uchta asosiy yo'nalish bo'yicha normalashtiriladi; havo harorati, harakatchanligi va nisbiy kamlik bo'yicha.

Issiqlik ishlab chiqarish binolarini rejalashtirishda, ularning bo'laklari (uchastkalari) sof toza havo bilan ta'minlanishi e'tiborga olish kerak. Shu maqsadda issiqlik ishlab chiqarish binolarini bo'laklarga bo'linishga yo'l qo'ymaslik kerak. Chunki ko'p bo'lakli issiq ishlab chiqarish binolarini o'rta bo'laklari yaxshi shamollaydi. Sof havo o'rta bo'laklarga etib borguncha isib qoladi.

Sof toza hamma erga birdan etib borishi uchun ishlab chiqarish binolari ichidagi har xil qurilmalarni bir joyga qurilishiga yo'l qo'ymaslik kerak. Bu qurilmalarni bir-biridan va devordan ma'lum bir masofada qurish kerakki ularning orasidan sof havo bemalol o'tib binoni yaxshi shamollatishga imkon yaratib bersin. Bunday qurilmalarni ishlab chiqarish binolaridan ajralgan holda qurib, ularni ingichka koridor bilan birlashtirilsa yana ham maqsadga muvofiq bo'ladi.

Ishlab chiqarish binolarini yaxshi shamollatish maqsadida ishlab chiqarish jihozlarini joylashishga ham e'tibor beriladi. O'zidan issiqlik chiqaradigan ishlab chiqarish jihozlari bir-biriga parallel joylashmasligi kerak, chunki ularni o'rtasidagi

5'ch varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				51
Talaba	Rabbonayeva M.				

maydon va ish joylari issiq havo ta`siri ostida bo`ladi. Tashqaridan keladigan sof havo esa bu ish joylariga qizigan holatda etib keladi.

Gigiena nuqtai nazardan, o`zidan issiqlik chiqaradigan jihozlarni romlar o`rnatilgan tashqi devor bo`ylab joylashtirish kerak.

Yoz (paytlarida) faslida quyosh nurlaridan qizigan bino tomlari issiqlikning ichkariga o`tkazmasligi uchun ularni quyosh nurlaridan qizishiga yo`l qo`ymaslik kerak. Quyosh nurlarini ta`sirini kamaytirish maqsadida ba`zi-bir tadbir choralar amalga oshiriladi. Bu tadbir choralar ichida eng samaralisi butun tom bo`ylab suvni muxsus purgagichlardan juda maydalab sepishdir.

Bino ichiga kiradigan havoni sovutish uchun issiq havo kiradigan issiq joylarda, derazalarda va butun binoning yuqori qismi buylab suvni maydalab sepish kerak, agar ishlab chiqish jarayoniga zid bo`lmasa.

Issiq ishlab chiqarish binolaridagi mehnat sharoitini yaxshilashda ishlab chiqarish jarayonini mexanizatsiyalashtirish va avtomatizatsiyalashtirish juda katta ahamiyatga ega. Mexanizatsiya va avtomatizatsiya yordamida biz faqat og`ir qo`l mehnatini mexanizmlar va avtomatlar bilan almashtirib qolmasdan, ishchilarni xavfli va issiq ish joylaridan olib chiqishga erishamiz. Issiq havoga qarshi ko`riladigan tadbir choralar uni ajralib chiqishini kamaytirishga qaratilgan bo`lishi kerak. Chunki uni ajralib chiqishini kamaytirish, uni yo`qotishga qaraganda osonroq. Issiq havoni ajralib chiqishini kamaytirishga tadbir choralarini eng samaraligi issiqlik chiqadigan manbalarni asosiy ishlab chiqarish zonasidan ajratib qo`yishdir. Agar ajratib qo`yishni iloji bo`lmasa uning sathlarni ekranlashtirish va boshqa sanitariya normalarini qo`llash kerak bo`ladi[8].

Issiqlik chiqaradigan manbalarni asosiy ishlab chiqarish zonasidan ajratib qo`yish uchun ularni issiqlikni o`tkazmaydigan materiallar bilan o`rab qo`yish kerak. Bunday materiallarga ichi kovak g`isht, ganch, maxsus tuproq bilan aralashgan ganch qorishmalari kiradi.

Issiqlik ajralib chiqishga qarshi qo`llanadigan chora-tadbirlardan biri, issiqlik ajratadigan jixozlar sathini suv bilan sovutishdir. Shu maqsadda suv ko`lmakchalari yoki issiqlik chiqaradigan jixozlarni sathini o`rab turgan trubkachalar qo`llanilib, bu

o`lch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				52
	Talaba	Rabbonayeva M.				

trubkachalar ichidan sovuq aylanib turadi. Issiqlik manbalarini to'sish (ekranlashtirish) uchun balandligi 2 metrdan past bo'lmagan to'siqlar (shitlar) qo'llaniladi. Bu to'siqlar issiqlik manbalari 5-10 sm masofada ularga paralel o'rnatiladi.

Infraqizil nurlarining ta'siridan mehnatchilarni himoya qilish uchun bir-qancha maxsus qurilma va moslamalar qo'llaniladi. Bular xilma-xil konstruktiviyali tusiqlardan iborat bo'lib, mehnatchilarni nurlanishdan himoya qiladi. Bu to'siqlar infraqizil nurlari manbai bilan mehnat joylari o'rtasiga o'rnatiladi. Nurlanishga qarshi qo'riladigan ba'zibir choralar orasida samaraligi suv pardalari bo'lib, infraqizil nurlarini to'siq yutadi.

Issiq ishlab chiqarish binolarida issiq havoga qarshi ventilyatorlardan foydalanish ham katta ahamiyatga ega. Shu maqsadda issiq binolarda stol ventilyatoridan tortib aertsiyagacha mahalliy ventilyatsiyadan umumiy almashish ventilyatsiyasigacha qo'llaniladi.

Ratsional jihozlangan dam olish joylari ham issiq havoni ta'siriga qarshi kurashda muhim ahamiyatga ega. Bunday dam olish joylari asosiy ish joylari yaqinida tashkil qilinishi kerak, chunki ishchilar qisqa muddatli tanaffuslarda ham dam olish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Issiq ishlab chiqarish binolaridagi ishlaydigan ishchilarning maxsus ish kiyimlari issiq o'tkazmaydigan, nam o'tkazmaydigan va alanganmaydigan materiallardan tayyorlanishi kerak. Bu hususiyatga shinel turidagi sukno ega. Shuning uchun undan maxsus ish kiyimlari tayyorlanadi. Ko'proq uchqun chiqadigan ish joylarida bunday maxsus ish kiyimlari brezentli gazmoldan tikiladi.

Mehnat gigienasi va kasb kasaliklari instituti tomonidan metallashtirilgan gazmol yaratilgan bo'lib bu ishchilarni infraqizil nurlanishdan himoya qiladi. Bu gazmol ishchilarni maxsus ish kiyimlarini infraqizil nurlar ko'p tushadigan uchastkalariga tikib qo'yiladi.

Ishchilarni yuzini infraqizil nurlardan himoya qilish uchun metall setkalardan foydalaniladi. Bu metall setkalar boshga yoki bosh kiyimiga o'rnatilgan bo'ladi. Metall setkalar ishchilarni yuzini nurlanishini 2-2,5 marta kamaytiradi va uchqun sakrashidan saqlaydi.

o'lich	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar		Narziyev U.Z.				53
Talaba		Rabbonayeva M.				

Ko'zni ultrabinafsha nurlaridan himoya qilish uchun esa ishchilarga maxsus yorug'likni filtirlaydigan (svetofiltr) ko'z oynaklar beriladi.

Issiq ishlab chiqarish binolarida shaxsiy gigiena ham ishchilarni issiq havo ta'siridan saqlashda muhim rol o'ynaydi. Shaxsiy gigiena ishchilar organizmini qizib ketishiga, charchashga yo'l qo'ymaslikka va terini yiringli kasalliklar bilan kasallanmasligiga qaratilgandir.

Issiq havoni ta'siriga qarshi ko'riladigan tadbir choralarni asosiysi badanni suvda yuvishdir. Badanni suvda yuvish natijasida organizm tez soviydi, o'zgargan fiziologik funktsiyalarni tez tiklaydi va badandan chang bilan terni yuvadi. Shu maqsadda issiq ish joylarini yaqinida o'rnatilgan yarim dushlardan foydalaniladi.

Sovuq havoga qarshi ko'riladigan tadbir choralar asosan shaxsiy himoyaga qaratilgan. Sovuqda ishlaydigan ishchilarga maxsus issiq kiyimlar va issiq oyoq kiyimi berilishi kerak. Ochiq joydagi ish joylari iloji boricha shamoldan himoya qilinishi kerak, ishchilarga ishga yopiq mashinalarda tashish va ularga isinib olishi uchun issiq dam olish xonalari tashkil qilinib, qisqa muddatli tanaffuslar o'rnatilishi kerak.

№	slah	¶araq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
		Rahbar	Narziyev U.Z.				54
		Talaba	Rabbonayeva M.				

3.2. Korxonalarni loyihalash va qurishda yong'inga qarshi kurash tadbirlari

Yong'inni oldini olish sistemasi – yong'in sodir bo'lish sharoitlarini bartaraf etishga qaratilgan tashkiliy tadbirlar va texnik vositalar majmuidir. Ushbu tadbirlar ishlab chiqarishda iloji boricha yonmaydigan va qiyin yonadigan materiallardan foydalanish texnologik jarayonlarni maksimal darajada mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish, yong'in xavfi bo'lgan qurilmalar o'rnatilgan xonalarni yonmaydigan materiallar bilan boshqa xonalardan ajratish yoki bunday qurilmalarni mumkin qadar tashqarida o'rnatish, yonuvchi moddalar uchun germetik idishlar va jihozlardan foydalanish, bino havosining tarkibidagi yonuvchi gaz, bug' va changlar miqdorini ruxsat etilgan darajada saqlash, isitish jihozlaridan to'g'ri foydalanish va boshqalar orqali amalga oshiriladi. Ishlab chiqarish binolarini loyixalashtirish va qurilishida ishlab chiqarishning yong'in xavfsizligini inobatga olish zarur. Qurilish meyorlari va qoidalarga ko'ra, ishlab chiqarishni portlash va yong'in xavfliligi bo'yicha kategoriyalari. Har bir sanoat korxonasi uning ishlab chiqarish texnologiyasi, ishlatadigan xom ashyosi chiqaradigan mahsuloti va joylashgan binosining konstruksiyasiga ko'ra yong'in chiqishga, portlashga va yong'in chiqqan taqdirda uning tarqalishiga, shuningdek, yong'inning asoratiga asoslangan holda yong'inga va portlashga xavflilik darajasi belgilanadi. Har bir sanoat korxonasida yong'in xavfi birinchi navbatda u erda ishlatilayotgan xom ashyoning va chiqarilayotgan mahsulotning yong'inga xavfliligi darajasi bilan o'lchanadi. Masalan, ishlab chiqarish korxonasi gzsimon yonuvchi moddalar ishlatasa, oladigan mahsuloti engil alanganuvchi suyuqliklar holatida bo'lsa, unda albatta yonmaydigan xom ashyo ishlatilib, yonmaydigan mahsulot olayotgan korxonaga nisbatan yong'in chiqish ehtimoli ko'p, shuning bilan birga, bu korxonada yong'inni tarqalib ketishi osonlashadi va bu korxonada yong'indan ko'riladigan zarari albatta katta bo'ladi. SHuning uchun ham sanoat korxonalarini kategoriyalarga ajratganda ishlatilayotgan moddalarning fizik-kimyoviy xususiyatlari albatta hisobga olinadi. Ishlab chiqarish unda ishlatiladigan yoki saqlanadigan materiallarning yonish xususiyati hisobga olgan holda qurilish norma va qoidalari asosida hamma sanoat korxonalari, skladlar

o'Ich	Varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				55
	Talaba	Rabbonayeva M.				

yong'in va portlashga xavfi bo'yicha beshta kategoriyaga bo'linadi. A toifa—yong'inga va portlashga xavfli sanoat korxonolari. Bularga suv, kislorod va bir-biri bilan birikishi natijasida portlashi va yonishi mumkin bo'lgan moddalarni ishlatiladigan sanoat korxonolari; alanganish quyi chegarasi xonadagi havo hajmiga nisbatan 10 foiz miqdorni tashkil qilishi mumkin bo'lgan yonuvchi gazlar ishlatiladigan sanoat korxonolari; xona hajmiga nisbatan 5 foiz miqdorni tashkil qilishi mumkin bo'lgan va bug'larining alanganish harorati 28°C gacha bo'lgan suyuqliklar bilan ish olib boriladigan sanoat korxonolari. Bu toifaga benzin omborlari, neftni, natriy va kaliy metallarini qayta ishlash zavodlari, oltingugurtli uglerod, organik erituvchilarni rekuperatsiya va rektifikatsiyalash efir, atseton va boshqa shunga o'xshash moddalar olinadigan sanoat korxonolari kiradi. B toifa—portlash va yong'inga xavfli toifadir. Bu toifaga quyi alanganish chegarasi havo hajmiga nisbatan 10 foizdan ortiq bo'lgan yonuvchi gazlar bilan ish olib boriladigan, shuningdek, bug'larining chaqnash harorati 28 dan 61°C gacha bo'lgan suyuqliklar hamda ishlab chiqarish jarayonida chaqnash haroratigacha yoki undan ortiq darajada qizdirilgan suyuqliklar bilan ishlaydigan va pastki alanganish chegarasi 65 g/m³ dan kichik bo'lgan[8].

chang va tolalar bo'lgan va mazkur gazlar, suyuqliklar va changlar xona hajmining 5 foizdan ko'proq miqdorda to'planib, portlovchi aralashma hosil qilishi mumkin bo'lgan sanoat korxonolari kiradi. Mana shunday sanoat korxonolari sirasiga ko'mir kukuni hosil qilish, yog'ochsozlik, qand upasi tayyorlash va ammiak haydovchi kompressor stansiyalari, detallarni kerosin bilan yuvib tozalash korxonolari mansubdir. V toifa—yong'inga xavfli toifa. Bu toifaga bug'larining chaqnash harorati 61°C dan yuqori bo'lgan suyuqliklar, quyi alanganish chegarasi 65 g/m³ dan ortiq bo'lgan chang va tolalar bo'lgan shuningdek, bir-biri bilan, havodagi kislorod bilan va suv bilan birikkan holda yonuvchi moddalar va qattiq yonuvchi jismlar bilan ish olib boriladigan sanoat korxonolari kiradi. Daraxtni qayta ishlash, trikotaj va tikuv fabrikalari, quruq ishlovli tekstil va qog'oz ishlab chiqarishlari, paxta, tolani birlamchi ishlov berish, don elevatorlari, yoqilg'i va moylovchi materiallar omborlari, ko'mir omborlari, avtomobillar saqlash joylari

o'lich	qaraq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				56
	Talaba	Rabbonayeva M.				

shular jumlasidandir. G toifa—yong’inga xavfli toifa. Bu toifaga yonmaydigan jism va materiallarga, qizdirib, cho’g’lantirib va eritib ishlov beradigan va ishlov berish davomida nurli issiqlik, uchqun va alangalar chiqish mumkin bo’lgan, qattiq, suyuq va gazsimon moddalar yoqilg’i sifatida ishlatiladigan sanoat korxonalarini kiradi. Qozonxonalar, yoritish va quyish sexlari, marten sexlari metallarga issiqlik bilan ishlov berish va boshqa sexlar ana shu toifadagi korxonalaridandir. D toifa—yong’inga xavfsiz toifa. Bunga yonmaydigan jismlar va materiallarga sovuq ishlov beradigan sanoat korxonalarini kiradi. Mexanika sexlari, lubzavodlari, mashinasozlik, qurilish, tekstil, qog’oz sanoat korxonalarining yig’ish, ajratish, yuvish sexlari shular sirasiga kiradi. Sanoat korxonalarini loyihalash va qurishda, unda bajariladigan ishlarning mohiyatidan kelib chiqadigan talablardan, unga texnik mustahkamlik, sanitariya-gigieniya va iqtisodiy talablardan tashqari, qurilishda qo’llaniladigan materiallar va konstruksiyalarni binolar va inshootlarning olovga bardoshlilik darajasi belgilanadi. QMQ 2.01.02-92 ga asosan hamma qurilish konstruksiyalari yong’inni oldini olish, materiallarning yonish va portlash bo’yicha tavsifi, yonuvchanligi bo’yicha barcha qurilish materiallari uch gruppaga bo’linadi. Yonmaydigan konstruksiyalar-bularga katta harorat ta’sirida yoki alanga ta’sirida yonib, kulga yoki ko’mirga aylanmaydigan qurilish konstruksiyalari kiradi (masalan, metall konstruksiyalar va mineral materiallar, beton, temirbeton, g’isht va b.). Qiyin yonadigan konstruksiyalar-bunga katta harorat yoki kuchli alanga doimiy ta’sir etganda tutab yonadigan, alanga ta’siri yo’qolishi bilan uchadigan sanoat konstruksiyalari kiradi (organik to’ldirmali gipsdan va betondan yasalgan qismlar, o’tga qarshi vositalar bilan ishlov berilgan yog’och konstruksiyalar va sanoat chiqindilardan tayyorlangan—yarim organik va yarim mineral moddalardan tayyorlangan konstruksiyalar). Yonadigan konstruksiyalar-bularga alanga yoki katta harorat yondiruvchi vosita bo’lib, keyin alanga olib ketilgandan keyin ham yonishda davom etadigan sanoat konstruksiyalari kiradi (organik materiallar, bitum, ruberoid, yog’och materiallar, qurilishda ishlatiladigan turli tuman plastmassa materiallari). Bino va inshootlarning o’tga chidamliligining miqdoriy xarakteristikasi —O’tga chidamlilik chegarasi bilan belgilanadi. O’tga chidamlilik chegarasi shu

o’lch	betaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				57
	Talaba	Rabbonayeva M.				

konstruksiyaning soatlar bilan o'lchanadigan o'tga qarshilik ko'rsata olish vaqtidir. Bu quyidagi uch belgilardan biri paydo bo'lgangacha ketgan vaqtdir. 1. Konstruksiya (devor, poydevor, ustun, ship, pol va sh.o'.) alanga o'ta oladigan teshik yoki yoriqlar hosil bo'lguncha. Bu teshik va yoriqlar orqali yong'in mahsulotlari muhofazalanayotgan tomonga o'tib ketishi xavfi tug'iladi; 2)qizdirilayotgan konstruksiya yuzasining qarama-qarshi tomonidagi yuzaning deyarli hammasi 160°C gacha qizisa yoki qizdirish boshlangan haroratga nisbatan ba'zi bir nuqtalarda 190°C harorat hosil bo'lsa va qizdirish boshlangandagi haroratdan qat'i nazar 220°C harorat hosil bo'lsa;

3)konstruksiya o'z ko'tarish qobiliyatini yo'qotib buzilib tushsa, unda bu konstruksiya o'z o'tga chidamlilik darajasiga etdi deb hisoblanadi. Bino va inshootlarning yong'inga chidamliligi va uni oshirish yo'llari. Yong'inga chidamlilik deganda materiallar va konstruksiyalarning yong'in sharoitida o'z mustahkamligini saqlash xususiyati tushuniladi. Qurilish konstruksiyalarining yong'in ta'sirida o'z xususiyatini va mustahkamligini yo'qotish vaqti yong'inga chidamlilik chegarasi deyiladi. Barcha bino va inshootlar yong'inga chidamliligi bo'yicha 5 darajaga bo'linadi:

I darajali yong'inga chidamli binolarga barcha konstruksiyalari yonmaydigan, yuqori yong'inga chidamlilik chegarasiga ega bo'lgan binolar kiradi, asosiy devorlari zinapoya maydonlari va kolonnalarining o'tga chidamlilik chegarasi 2,5 soatdan kam bo'lmasligi, tashqi devor va oraliq devorlar 0,5 soatdan kam bo'lmasligi kerak;

II darajali yong'inga chidamli binolarga konstruktiv elementlari yonmaydigan binolar kiradi, yuqoridagi ko'rsatkichlar 2,1 va 0,25 soatlarni tashkil qilishi kerak;

III darajali yong'inga chidamli bino va inshootlar yonmaydigan va qiyin yonuvchi materiallardan tayyorlanadi;

IV darajali yong'inga chidamli binolarga barcha konstruksiyalari qiyin yonuvchi materiallardan tayyorlangan binolar kiradi;

V darajadagi binolarga esa barcha konstruksiyalari yonuvchi materiallardan tashkil topgan binolar kiradi, o'tga chidamlilikning minimal miqdori belgilanmaydi. Talab etilgan yong'inga chidamlilik darajasi bino va inshootlarning konstruksiyasi,

o'lich	varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				58
	Talaba	Rabbonayeva M.				

vazifasi, necha kavatliligi, texnologik jarayonlarni yong'inga xavfliligi va yong'inni avtomatik o'chirish vositalarini mavjudligiga bog'liq holda belgilanadi.

Qurilish konstruksiyalarining o'tga chidamlilik darajasini oshirish imkoniyatlari mavjud. Maslan, metall konstruksiyalarning o'tga chidamlilik darajasi nihoyatda past bo'lib, taxminin 15—20 minut ichida o'z ko'tarish qobiliyatini yo'qotib, egilib bukilib ketadi. Agar bu konstruksiyani o'tga chidamli bo'yoqlar bilan moylasak uning o'tga chidamliligi birmuncha ortishi, alebastr yoki sement aralashmalari bilan suvasak uning o'tga chidamliligini 1 soatga etkazishimiz mumkin. Agar metalldan qilingan kolonnalarni gips plitalar bilan qoplasak, plitalar qalinligini 6 sm dan kam bo'lmasa, unda bu kolonnalarning o'tga chidamlilik chegarasi 3 soatga etadi.

Yog'och konstruksiyalarning o'tga chidamliligini oshirish muhim ahamiyatga ega, chunki yog'och konstruksiyalarni 270—280°C gacha qizdirganda ular yonib ketadi. Agar yog'ochdan qilingan konstruksiyalar yaxshilab suvalsa, ularning o'tga chidamliligi ortadi. Suvoq qilish uchun asbotsement va gips aralashmalaridan foydalanish mumkin. Suvoqning qalinligi 20 mm bo'lganda yog'och konstruksiyasining o'tga chidamliligi 20-25 minutga etishi mumkin. Yog'och konstruksiyalarning o'tga chidamliligini oshirishda antipirin deb ataluvchi moddani yog'och konstruksiya ustiga sepish yoki shimdirish yaxshi natija beradi. Bunday ishlov berishlar yog'och konstruksiyasini butunlay yonmaydigan qilolmasa ham yonishini birmuncha qiyinlashtirish hisobiga o'tga chidamliligini oshiradi. Yog'och konstruksiyalariga tuzning suvdagi aralashmasini singdirish yong'indan himoyalovchi bo'yoqlar, suyuq shisha, tuproqli aralashma va boshqa shu kabilar bilan yuza ishlov berish; tuproqli gips bilan shuvash, gips plitalar o'rnatish, asbest, sement materiallar qoplash orqali yong'inga chidamlilik darajasi ortiriladi. Yong'indan himoyalovchi qoplamalar atmosferaga chidamli, namlikga chidamli va nam bo'lmagan muhitga chidamli bo'lishi mumkin.

Atmosferaga chidamli qoplamalarga perxlorvinil bo'yoqlar PXVO, ISX, XL; namlikka chidamli qoplamalarga XD-SJ markali bo'yoqlar; nam emas muhitga chidamli qoplamalarga XL-K tipidagi, SK-L markali silikat bo'yoqlar, superfosfat va

o'ch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar	Narziyev U.Z.				59
	Talaba	Rabbonayeva M.				

sho'rtuproqli surkamalar kiradi. Korxonalarni loyihalash va qurish jarayonida yong'inga qarshi chora-tadbirlar belgilanadi. Bu chora-tadbirlar sanoat korxonasi bosh rejasiga kiritiladi. Ularning eng muhimlaridan biri—sanoat korxonasi majmualarini va binolarini bajariladigan ishi va yong'inga xavfliligini hisobga olgan holda joylashtirishdir. Bunda o'ta yong'inga xavfli majmualarni, albatta, hududning shamol yo'nalishiga qarama-qarshi tomonida joylashtirish tavsiya etiladi.

№	slch	qaraq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet	
	Rahbar		Narziyev U.Z.					
	Talaba		Rabbonayeva M.					60

XULOSA

Ta'lim jarayonini takomillashtirish jarayonlari amalga oshirilayotgan bir vaqtda masofaviy o'qitish jarayoniga ham juda katta e'tobor berilmoqda, jumladan hozir masofaviy ta'lim tizimlari asosida ta'lim vazirliklari, oliy o'quv yurtlari o'zlarining virtual ta'lim tizimlarini yaratib, shu asosda ta'lim jarayonini tashkillashtirmoqda. Yuqoridagilarni hisobga olgan holda keng tarqalgan ochiq kodli Moodle platformasida o'quv kurslari uchun "Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash" fani bo'yicha o'quv materiallarini tayyorlash masalasi ko'rib chiqilgan.

Bitiruv malakaviy ishining natijasi masofaviy ta'lim tizimining strukturali sxemasini tuzishni va shu tizim yordamida mavjud resurs va vositalardan foydalanib "Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash" fani bo'yicha o'quv kursini yaratish hisoblanadi.

Bitiruv malakaviy ishini bajarishda quyidagilar amalga oshirildi:

- Masofaviy kurslar yaratishning konseptual asoslarini o'rganildi;
- Moodle tizimida ishlash imkoniyatlarini o'rganildi;
- "Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash" fani bo'yicha o'quv kursi yaratildi va kurs institut saytida o'quv kurs sifatida joylashtirildi.

№	lch	vara	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
	Rahbar		Narziyev U.Z.				61
	Talaba		Rabbonayeva M.				

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2002 yil 30 maydagi «Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikasiya texnologiyalarini joriy etish to'g'risida»gi farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 apreldagi «Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi qarori.
3. O'zbekiston respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002 yil 6 iyundagi 200-sonli «Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot kommunikasiya texnologiyalarini joriy etish chora–tadbirlari to'g'risida»gi qarori.
4. Qarshiev A.B., Isroilov Sh.Yu., Toxirova F.O. Moodle tizimida ishlash bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar. Samarqand 2015 y.
5. Abdukadirov A.A. Masofali o'qitish nazariyasi va amaliyoti. monografiya /A.A.Abdukadirov, A.X.Pardayev; red. M.Sodikova. - T.: O'zbekiston Respublikasi fanlar Akademiyasi " FAN " nashriyoti, 2009
6. Агопонов С.В. Средства дистанционного обучения - СПб.: БХВ-Петербург, 2005.
7. Бекмуродов К.А., Джумаев С., Бекмуродов Ф.К. Разработка электронное учебное пособие по предмету «Экспертных систем». Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami. Qarshi. Qarshi davlat universiteti nashriyoti. 2012 yil.
8. Nayot faoliyati havfsizligi. A. Qudratov, T. G'aniyev va b., Toshkent, Aloqachi, 2005 y.
9. Мясникова Т.С., Мясников С.А., Система дистанционного обучения MOODLE.- Харьков, 2008.
- 10.Для студентов лекции, методички, учебники. Страница "Организация обучения Online в сетевой среде с использованием системы дистанционного обучения Moodle". [http://pws49. awardspace.com](http://pws49.awardspace.com)
- 11.Документация Moodle. <http://docs.moodle.org/ru>
- 12.http://www.opentechnology.ru/info/moodle_about.mtd
- 13.Информационный портал Moodle. <http://moodle.org/>
- 14.<http://moodle.edu.uz/course/view.php?id=5#section-12>

№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
1	2	3	4		62
Rahbar	Narziyev U.Z.				
Talaba	Rabbonayeva M.				

ILOVALAR

Dastur oyna ko'rinishlari

Личный кабинет ▶ Мои курсы ▶ MQD

Навигация

Личный кабинет

▪ Домашняя страница

▶ Страницы сайта

▼ Мои курсы

▶ AT_ESTJ

▶ AT_NGKST

▶ DMT

▶ KTT

▼ MQD

▶ Участники

 Оъявления

 Sinov1

Kirish.Sxemalar klassifikatsiyasi

 Kirish.Sxemalar klassifikatsiyasi

 Maruza 1

Dasturlanadigan xotira

 Dasturlanadigan xotira

▶ MQD ▶ Общее ▶ Sinov1 ▶ Просмотр

Вопрос 1

Пока нет ответа

Балл: 2,00

 Отметить
вопрос

Редактировать
вопрос

Tanlangan ish algoritmi uchun sozlashga (dasturlashga) tayyor mantiqiy KIS **sodda mantiqiy integral sxema** (SMIS) deb atashadi

Выберите один ответ:

- Верно
- Неверно

Следующая страница

№ slch	№ varaq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
		Rahbar	Narziyev U.Z.			
		Talaba	Rabbonayeva M.			63

Call us: (0-365) 223-34-

Осы ► MQD

1

- Объявления [Редактировать](#)
- Sinov1 [Редактировать](#)

[+ Добавить элемент или ресурс](#)

- Kirish.Sxemalar klassifikatsiyasi [Редактировать](#)
- Kirish.Sxemalar klassifikatsiyasi [Редактировать](#)

№	№	№	№		№
№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
Rahbar	Narziyev U.Z.				64
Talaba	Rabbonayeva M.				

Maruza 1 ?

Просмотр Редактировать Отчеты Оценить эссе

Свернуто Развернуто

Заголовок страницы	Тип страницы	Переходы	
Kirish	Список разделов	Следующая страница	
Ilk mexanik manbalar	Список разделов	Kirish Savol	
Savol	Краткий ответ	Конец лекции	

Настройки ☰

- ▼ Управление лекцией
 - Редактировать настройки
 - Переопределения группы
 - Переопределения пользователя
 - Локально назначенные роли
 - Права

Maruza 1 ?

Просмотр Редактировать **Отчеты** Оценить эссе

Обзор Подробная статистика

Просмотреть все оценки курса

Название	Попытки
Umidjon Narziyev	☐ Лекция не завершена Понедельник, 12 Ик

Выбрать все / Убрать выделение

Выберите...

Статистика лекции

Средний балл	Среднее время	Высший резу
Лекция не завершена	Лекция не завершена	Лекция не зав

Настройки

- ▼ Управление лекцией
 - Редактировать настройки
 -
 - Переопределение группы
 - Переопределение пользователя
 - Локально назначенные роли
 - Права

Maruza 1 ?

Просмотр Редактировать Отчеты Оценить эссе

Свернуто Развернуто

Импортировать вопросы | Добавить кластер | Добавить информационную страницу / оглавление раздела | Добавить сюда страницу с вопросом

Kirish ?

Hisoblash texnikasining ilk tarixini tahlil qilar ekanlar, xorijlik ayrim tadqiqotchilar kompyuterning qadimiy o'tmishdoshi sifatida tez-tez "abak" deb atalgan mexanik qurilmalarni aytib o'tadilar. "Abakka" yondashish xato yondashishdan darak beradi, chunki abak avtomatik hisoblash xususiyatiga ega emas, kompyuter uchun esa bu belgilovchi (asosiy) xususiyatdir.

Abak - eng birinchi, ilk hisoblash qurilmasi bo'lib, dastlab u tamovlari bor sopol plastinka shaklida bo'lgan. Tamovlar ichiga

Настройки ☰

- ▼ Управление лекцией
 - Редактировать настройки
 -
 - Переопределения группы
 -
 - Переопределения пользователя
 - Локально назначенные роли

№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
№	№	№	№		№
№	№	№	№		№
№	№	№	№		№
№	№	№	№		№
№	№	№	№		№

Maruza 1 ?

► Развернуть всё

▼ Добавить информационную страницу / оглавление раздела

Заголовок страницы*

Содержание страницы

U'ch yaraq	Hujjat №.	imzo	sana	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	bet
Rahbar	Narziyev U.Z.				68
Talaba	Rabbonayeva M.				

Добавление вопроса «Верно/Неверно» ?

Общее

Категория

По умолчанию для MQD (3) ▼

Название вопроса*

Текст вопроса*

Rich text editor toolbar with icons for text formatting (bold, italic, underline, list, link, unlink), image, video, and file upload.

Выбор файла

- Файлы на сервере
- Недавно использованные файлы
- Загрузить файл
- Загрузка файлов по URL
- Мои личные файлы
- Wikimedia

Вложение: Файл не выбран

Сохранить как:

Автор:

Выберите лицензию:

Это устройство может работать быстрее

№	Имя	Подпись	Дата	Тема	Страница
1	Rahbar	Narziyev U.Z.		Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	70
2	Talaba	Rabbonayeva M.			

Отображать описание / вступление на странице курса ?

Выберите файлы

Максимальный размер для новых файлов: 120Мбайт

File manager interface showing a folder named "Файлы" (Files). Inside the folder, there is a file named "1-dars.mp4" with a video icon.

▶ Внешний вид

▶ Общие настройки модуля

№	№	№	№		№
№	№	№	№	Mantiqiy qurilmalar tizimlari va sxemalarini dasturlash fanining elektron MOODLE papkasini yaratish	№
Rahbar	Narziyev U.Z.				71
Talaba	Rabbonayeva M.				

